

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 26 Σεπτεμβρίου 2022
(OR. en)

12830/22

FIN 968
GAF 18

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	25 Σεπτεμβρίου 2022
Αποδέκτης:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2022) 482 final
Θέμα:	Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 33η ετήσια έκθεση για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την καταπολέμηση της απάτης – 2021

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2022) 482 final.

σνημμ.: COM(2022) 482 final

Βρυξέλλες, 23.9.2022
COM(2022) 482 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**33η ετήσια έκθεση για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής
Ένωσης και την καταπολέμηση της απάτης – 2021**

{SWD(2022) 302 final} - {SWD(2022) 303 final} - {SWD(2022) 304 final} -
{SWD(2022) 305 final} - {SWD(2022) 306 final} - {SWD(2022) 307 final}

Πίνακας περιεχομένων

1.	Εισαγωγή	7
1.1.	Βασικές έννοιες.....	7
1.2.	Τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ το 2021	8
2.	Βασικά στοιχεία του 2021	10
2.1.	Βασικές πράξεις που εκδόθηκαν.....	10
2.2.	Νομολογία σε θέματα PIF.....	11
3.	Αρχιτεκτονική της ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης	13
3.1.	Ευρωπαϊκό επίπεδο	13
3.1.1.	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	13
3.1.2.	Συμβούλιο	14
3.1.3.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή	14
3.1.4.	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF).....	16
3.1.5.	Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (EPPO).....	16
3.1.6.	Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ)	18
3.1.7.	Eurojust.....	18
3.1.8.	Ευρώπολ	19
3.2.	Σε επίπεδο κρατών μελών	19
3.2.1.	Υπηρεσίες συντονισμού της καταπολέμησης της απάτης (AFCOS)	19
3.2.2.	Εθνικές στρατηγικές για την καταπολέμηση της απάτης (NAFS).....	20
3.2.3.	Εφαρμογή των συστάσεων του 2020 από τα κράτη μέλη	21
4.	Συνεργασία για την καταπολέμηση της απάτης	23
4.1.	Διεθνής συνεργασία.....	23
4.1.1.	Συνεργασία με τρίτες χώρες και διατάξεις περί αμοιβαίας συνδρομής και καταπολέμησης της απάτης σε διεθνείς συμφωνίες.....	23
4.1.2.	Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς (CoSP9) και ψηφίσματα που υποστηρίζονται από την ΕΕ	24
4.1.3.	Καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου προϊόντων καπνού	24
4.2.	Συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και κρατών μελών.....	25
4.2.1.	Δραστηριότητες της συμβουλευτικής επιτροπής για τον συντονισμό της πρόληψης της απάτης (COCOLAF).....	25
4.2.2.	Πρόγραμμα της ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης.....	25
4.2.3.	Συνεργασία στον τομέα των εσόδων.....	27
4.2.3.1.	Το πρόγραμμα «Τελωνεία».....	27
4.2.3.2.	Πρόγραμμα Fiscalis	28
4.2.3.3.	Κοινές τελωνειακές επιχειρήσεις (KTE).....	28
5.	Βασικά μέτρα για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και την καταπολέμηση της απάτης	30
5.1.	Μεταφορά της οδηγίας PIF	30
5.2.	Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	31
5.3.	Μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.....	31
5.4.	Προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος.....	33
5.5.	Εργαλειοθήκη για το κράτος δικαίου.....	34
5.5.1.	Έκθεση για το κράτος δικαίου — κύρια πορίσματα και επισημάνσεις σε σχέση με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ.....	34

5.5.2.	Πρόδος στην εφαρμογή του κανονισμού της ΕΕ περί γενικού καθεστώτος αμεσιμότητας για την προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ	35
5.6.	Πολιτική για την καταπολέμηση της διαφθοράς	35
6.	Τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων ελέγχου	36
6.1.	Πηγές δεδομένων και μεθοδολογία	36
6.2.	Έσοδα	38
6.2.1.	Απάτη στον τομέα του ΦΠΑ.....	38
6.2.2.	Παραδοσιακοί ίδιοι πόροι	38
6.3.	Δαπάνες	40
6.3.1.	Επιμερισμένη διαχείριση	42
6.3.2.	Έμμεση διαχείριση.....	47
6.3.3.	Άμεση διαχείριση.....	47
7.	Προοπτικές για το 2022, συμπεράσματα και συστάσεις	48
7.1.	Τομέας της ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης.....	48
7.2.	Διαφάνεια, διαχείριση του κινδύνου απάτης και ψηφιοποίηση της καταπολέμησης της απάτης.....	50

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Η πανδημία COVID-19 δημιούργησε νέες προκλήσεις στις οποίες η ΕΕ αντέδρασε γρήγορα, με ευελιξία και με την ανάπτυξη νέων μέσων και πόρων. Με τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (στο εξής: ΜΑΑ) και την εφαρμογή των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, ο ρόλος των εθνικών αρχών στη διασφάλιση επαρκούς επιπέδου προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ έχει ενισχυθεί σημαντικά. Η Επιτροπή στήριξε τις εθνικές αρχές κατά την αξιολόγηση των εθνικών σχεδίων, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στον σχεδιασμό μέτρων για την προστασία των πόρων του ΜΑΑ από την απάτη, τη διαφθορά, τη σύγκρουση συμφερόντων και τη διπλή χρηματοδότηση.

Η ΕΕ και οι εθνικοί φορείς καταπολέμησης της απάτης ενίσχυσαν τη συνεργασία τους καθ' όλη τη διάρκεια του 2021, σε σχέση με την προστασία τόσο των εσόδων όσο και των δαπανών της ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (EPPO) άρχισε να λειτουργεί την 1η Ιουνίου 2021. Τα επιχειρησιακά αποτελέσματα της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (στο εξής: OLAF) και της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας καταδεικνύουν την προστιθέμενη αξία που προσφέρουν τα όργανα της ΕΕ στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και στην καταπολέμηση της απάτης, υπερβαίνοντας ιδίως τους περιορισμούς των εθνικών συστημάτων όσον αφορά την αντιμετώπιση του διασυνοριακού εγκλήματος.

Το 2021 η ΕΕ ολοκλήρωσε την έγκριση των προγραμμάτων δαπανών για την περίοδο 2021-2027. Η νομοθεσία διασφαλίζει ότι η Επιτροπή, η OLAF, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο και η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία μπορούν να ασκούν την εντολή τους και ότι οι εθνικές αρχές θέτουν σε εφαρμογή αποτελεσματικά μέτρα καταπολέμησης της απάτης λαμβάνοντας υπόψη κάθε κίνδυνο που εντοπίζεται. Μεταξύ αυτών των προγραμμάτων, το Πρόγραμμα της Ένωσης για την καταπολέμηση της απάτης στηρίζει την καταπολέμηση της απάτης παρέχοντας επιχορηγήσεις για συγκεκριμένες πρωτοβουλίες και επιτρέποντας τη χρηματοδότηση ειδικής πλατφόρμας και εργαλείων ΤΠ με σκοπό τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και της ΕΕ.

Ο αριθμός των περιπτώσεων απάτης και παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν από τις αρμόδιες ενωσιακές και εθνικές αρχές παρέμεινε σταθερός το 2021 σε σύγκριση με το 2020, ενώ τα σχετικά παράτυπα ποσά αυξήθηκαν, λόγω σημαντικών περιπτώσεων που εντοπίστηκαν σε περιορισμένο αριθμό κρατών μελών. Ο αριθμός των μη δόλιων παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν σε ορισμένους τομείς δαπανών είναι χαμηλός σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού. Η μείωση αυτή μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει, π.χ. από καθυστερήσεις στην υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων, αλλαγές στις πρακτικές υποβολής εκθέσεων και τη χρήση απλουστευμένων επιλογών κόστους.

Εκτός από τους επαναλαμβανόμενους κινδύνους, η εφαρμογή του ΜΑΑ θα αυξήσει την πίεση στις εθνικές διοικήσεις τα επόμενα έτη, καθώς θα χρειαστεί να εφαρμόσουν τα σχέδια του ΜΑΑ και, ταυτόχρονα, τα προγράμματα δαπανών για την περίοδο 2021-2027. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να επιδείξουν εμπειρογνώσια και έλεγχο των διαφόρων τρόπων διαχείρισης που συνδέονται με την εκτέλεση των διαφόρων κονδυλίων.

Στόχος της ΕΕ είναι να επιδιώξει μεγαλύτερη συνοχή και εναρμόνιση ώστε να εξαλειφθούν πιθανά κενά στη συνολική αρχιτεκτονική ελέγχου τα οποία θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν οι απατεώνες. Οι κατευθυντήριες αρχές έχουν ήδη καθοριστεί στη νομοθεσία της ΕΕ, αλλά μπορούν να ενισχυθούν περαιτέρω. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διορθώσουν τα διαπιστωθέντα προβλήματα που συνδέονται με τη μεταφορά της οδηγίας PIF στο εθνικό δίκαιο τους και να επιδιώξουν την ενίσχυση της διαφάνειας, την ψηφιοποίηση της καταπολέμησης της απάτης, καθώς και τη συνεχή ενίσχυση και ανάπτυξη της εκτίμησης και της διαχείρισης του κινδύνου απάτης. Η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για την τροποποίηση του δημοσιονομικού κανονισμού που αποσκοπεί στην ενίσχυση της δράσης της ΕΕ προς αυτήν την κατεύθυνση.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

AFIS	Σύστημα πληροφοριών για την καταπολέμηση της απάτης
AFCOS	Υπηρεσία συντονισμού της καταπολέμησης της απάτης
CAFS	Στρατηγική της Επιτροπής για την καταπολέμηση της απάτης
CoSP	Διάσκεψη των συμβαλλόμενων κρατών
ΓΔ	Γενική Διεύθυνση
ΕΕΣ	Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο
EDES	Σύστημα έγκαιρου εντοπισμού και αποκλεισμού
EK	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
EME	Ευρωπαϊκός Μηχανισμός για την Ειρήνη
EPPO	Ευρωπαϊκή Εισαγγελία
ΕΔΕΤ	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
EUBAM	Αποστολή συνοριακής συνδρομής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Μολδαβία και στην Ουκρανία
FCTC	Σύμβαση-πλαίσιο για την καταπολέμηση του καπνίσματος
FDR	Ποσοστό εντοπισμού περιπτώσεων απάτης
HFC	Υδροφθοράνθρακες (ψυκτικά αέρια)
IDR	Ποσοστό εντοπισμού παρατυπιών
IMS	Σύστημα διαχείρισης παρατυπιών
KOE	Κοινή ομάδα έρευνας
ΠΑΠ	Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο
NGEU	Μέσο NextGenerationEU
OFIS	Σύστημα πληροφοριών για τη βιολογική γεωργία
OLAF	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης
PIF	Προστασία των οικονομικών συμφερόντων
MAA	Μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας
SCO	Απλουστευμένες επιλογές κόστους
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΠΙΠ	Παραδοσιακοί ίδιοι πόροι
UNCAC	Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
VOCU	Εικονική μονάδα συντονισμού επιχειρήσεων
ΠΟΤ	Παγκόσμιος Οργανισμός Τελωνείων

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της μοιράζονται την ευθύνη για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και την καταπολέμηση της απάτης. Οι αρχές των κρατών μελών της ΕΕ διαχειρίζονται το μεγαλύτερο μερίδιο των δαπανών της ΕΕ και εισπράττουν παραδοσιακούς ιδίους πόρους (ΠΠΠ). Η Επιτροπή εποπτεύει και τους δύο προαναφερθέντες τομείς, καθορίζει πρότυπα και ελέγχει τη συμμόρφωση. Σύμφωνα με το άρθρο 325 παράγραφος 5 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΣΛΕΕ), η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη της ΕΕ, υποχρεούται να υποβάλλει ετήσια έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τα μέτρα που ελήφθησαν για την καταπολέμηση της απάτης και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ (στο εξής: έκθεση PIF¹). Η παρούσα έκθεση και τα συνοδευτικά της έγγραφα εκπληρώνουν την υποχρέωση αυτή για το 2021.

Η έκθεση PIF για το 2021 παρουσιάζει:

- (1) επισκόπηση των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, των βασικών νομικών πράξεων που έχουν εκδοθεί για την προστασία τους και της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου·
- (2) τις σημαντικότερες εξελίξεις στον τομέα της καταπολέμησης της απάτης στην ΕΕ συνολικά και στα κράτη μέλη·
- (3) τη συνεργασία για την καταπολέμηση της απάτης·
- (4) βασικούς τομείς για τη συνεπή και εναρμονισμένη προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ·
- (5) στατιστικά στοιχεία και δεδομένα σχετικά με τις απάτες και τις παρατυπίες που επηρεάζουν τον προϋπολογισμό της ΕΕ και την ανάλυσή τους·
- (6) την προοπτική για το 2022, συμπεράσματα και συστάσεις.

1.1. Βασικές έννοιες

Οι σημαντικότεροι όροι που χρησιμοποιούνται στην έκθεση PIF συνοψίζονται στο *πλαίσιο 1*.

Πλαίσιο 1: Ισχύοντες ορισμοί

¹ Επίσης γνωστή ως έκθεση PIF, από το γαλλικό αρκτικόλεξο των λέξεων *Protection des Intérêts Financiers*, η παρούσα έκθεση συνοδεύεται από έξι έγγραφα εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που αφορούν τα ακόλουθα:

- α) Statistical evaluation of irregularities reported for own resources, natural resources, cohesion policy and pre-accession assistance and direct expenditure in 2020 (Στατιστική αξιολόγηση των παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν αναφορικά με τους ίδιους πόρους, τους φυσικούς πόρους, την πολιτική συνοχής, την προενταξιακή βοήθεια και τις άμεσες δαπάνες το 2020)·
 - β) Measures adopted by Member States to protect the EU's financial interests in 2021 (Μέτρα που ελήφθησαν από τα κράτη μέλη για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ το 2021)·
 - γ) Follow-up of recommendations to the Commission report on the protection of the EU's financial interests – fight against fraud, 2020 (Συνέχεια που δόθηκε στις συστάσεις που περιλαμβάνονται στην έκθεση της Επιτροπής για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ — καταπολέμηση της απάτης, 2020)·
 - δ) Ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την καταπολέμηση της απάτης — υλοποίηση 2021·
 - ε) Early Detection and Exclusion System (EDES) — Panel referred to in Article 143 of the Financial Regulation [Σύστημα έγκαιρου εντοπισμού και αποκλεισμού (EDES) — επιτροπή του άρθρου 143 του δημοσιονομικού κανονισμού]·
- στ) Σχέδιο δράσης της CAFS — τρέχουσα κατάσταση τον Ιούνιο του 2022.

Για πλήρη περιγραφή των **οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ**, βλ. **τμήμα 1.2**.

Παρατυπία: κάθε παράβαση του ενωσιακού δικαίου ή του σχετικού με την εφαρμογή του εθνικού δικαίου, η οποία προκύπτει από πράξη ή παράλειψη οικονομικού φορέα, η οποία ζημιώνει ή ενδέχεται να ζημιώσει τον προϋπολογισμό της ΕΕ είτε με τη μείωση ή ματαίωση εσόδων που προέρχονται από ιδίους πόρους οι οποίοι εισπράττονται απευθείας για λογαριασμό της ΕΕ είτε με καταλογισμό αδικαιολόγητης δαπάνης στον προϋπολογισμό της ΕΕ².

Μετά την έκδοση της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371 (στο εξής: οδηγία PIF), κάθε εκούσια ενέργεια ή παράλειψη που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ή της υποβολής ψευδών, ανακριβών ή ελλιπών δηλώσεων ή εγγράφων, ή της αποσιώπησης πληροφοριών κατά παράβαση ειδικής υποχρέωσης, ή της κατάχρησης πόρων ή οφελών, συνιστά **απάτη**. Η οδηγία PIF κάνει επίσης διάκριση μεταξύ της απάτης όσον αφορά:

- (1) τις δαπάνες που δεν σχετίζονται με προμήθειες·
- (2) τις δαπάνες που σχετίζονται με προμήθειες·
- (3) τα έσοδα, εκτός από τα έσοδα που προκύπτουν από τους ιδίους πόρους ΦΠΑ·
- (4) τα έσοδα που προκύπτουν από τους ιδίους πόρους ΦΠΑ.

Οι τομεακοί κανονισμοί σχετικά με την κοινοποίηση παρατυπιών στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης εισάγουν την έννοια της **υπόνοιας απάτης**, η οποία ορίζεται ως «κάθε παρατυπία που οδηγεί στην κίνηση διοικητικής ή δικαστικής διαδικασίας σε εθνικό επίπεδο, ώστε να καθοριστεί η ύπαρξη δόλου, και ιδίως απάτης»³.

Η απάτη θεωρείται **βεβαιωμένη απάτη** μόλις ληφθεί οριστική απόφαση (δικαστική ή διοικητική) από αρμόδιο όργανο, με την οποία διαπιστώνεται η ύπαρξη δόλου.

Στο **πλαίσιο 2** εξηγείται ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι έννοιες της **υπόνοιας** και της **βεβαιωμένης απάτης** σε σχέση με τις στατιστικές που δημοσιεύονται στην παρούσα έκθεση.

Ως **διαφθορά** νοείται κάθε κατάχρηση εξουσίας από δημόσιο λειτουργό για ίδιο όφελος, η οποία έχει ως αποτέλεσμα να θίγονται τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ.

1.2. Τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ το 2021

Τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ περιλαμβάνουν έσοδα, δαπάνες και στοιχεία ενεργητικού που καλύπτονται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, καθώς και εκείνα που καλύπτονται από τους προϋπολογισμούς των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ και από τους προϋπολογισμούς υπό τη διαχείριση και τον έλεγχο τους⁴.

Τα έσοδα του προϋπολογισμού αποτελούνται από παραδοσιακούς ιδίους πόρους (ΠΠ)⁵, φόρο προστιθέμενης αξίας, ίδιο πόρο που βασίζεται στα απορρίμματα πλαστικών συσκευασιών και ένα ποσοστό του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος των κρατών μελών της ΕΕ.

² Άρθρο 1 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 2988/95 του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 1995 (ΕΕ L 312 της 23.12.1995, σ. 1) και άρθρο 2 παράγραφος 35 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 (ΕΕ L 347 της 20.12.2013 σ. 320).

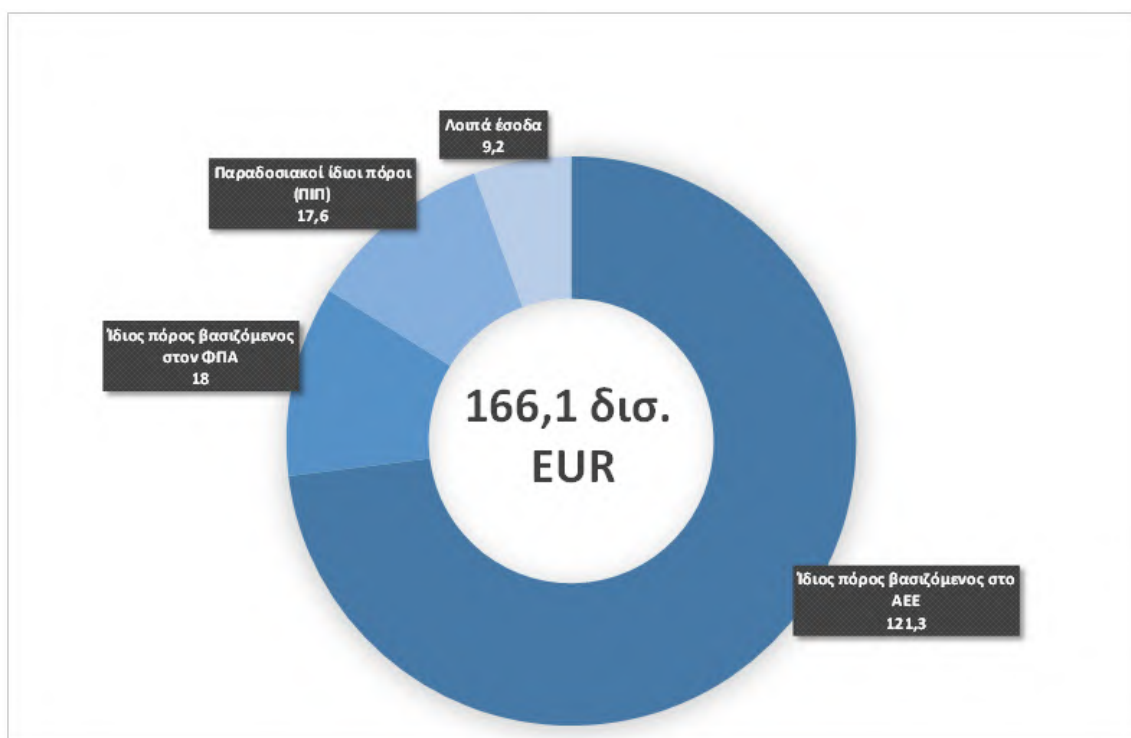
³ Βλ. για παράδειγμα άρθρο 2 στοιχείο α) του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2015/1970 της Επιτροπής της 8ης Ιουλίου 2015 (ΕΕ L 293 της 10.11.2015, σ. 1).

⁴ Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2017, άρθρο 2 σημείο 1 στοιχείο α) (ΕΕ L 198 της 28.7.2017, σ. 29).

⁵ Οι ΠΠ συνίστανται κυρίως σε τελωνειακούς δασμούς μετά την αφαίρεση του ποσοστού παρακράτησης 25 %.

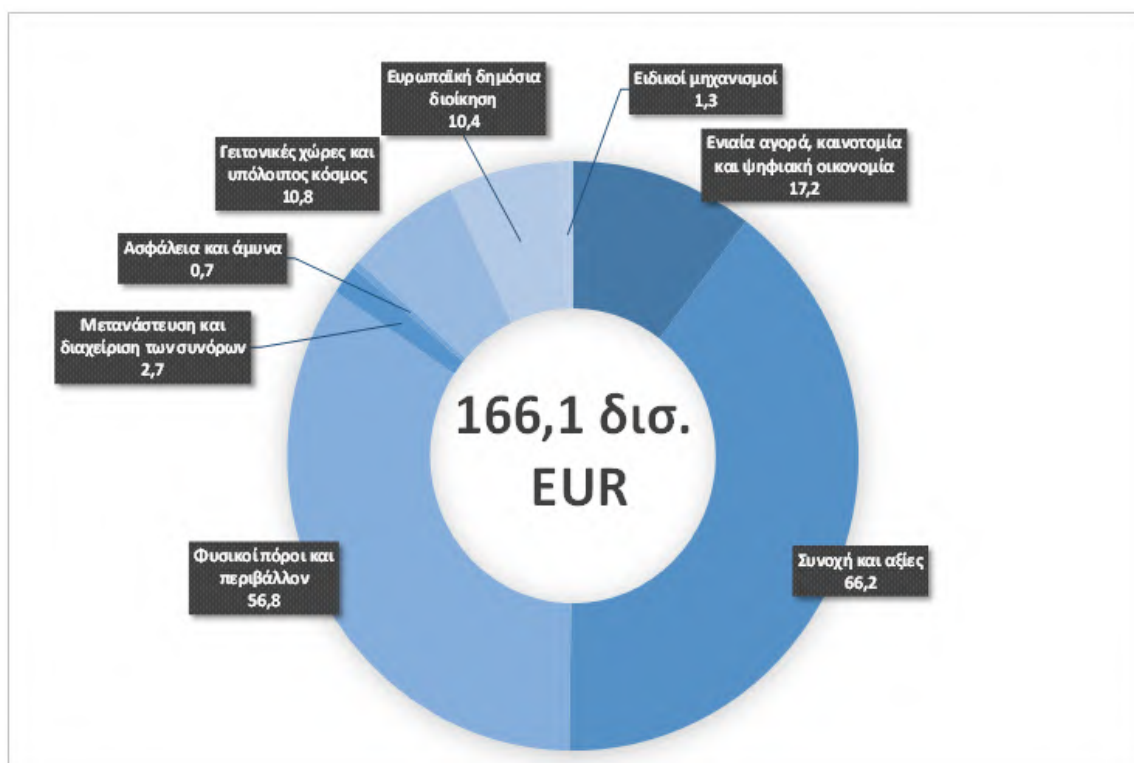
Στο **σχήμα 1** παρουσιάζονται οι πόροι που τέθηκαν στη διάθεση της ΕΕ το 2021.

Σχήμα 1 — Έσοδα της ΕΕ το 2021

Η ΕΕ χρηματοδοτεί τις πολιτικές της με τους πόρους αυτούς (βλ. **σχήμα 2**).

Σχήμα 2 — Δαπάνες της ΕΕ το 2021

Μολονότι ο προϋπολογισμός εκτελείται σε ετήσια βάση⁶, αποτελεί μέρος του μακροπρόθεσμου προϋπολογισμού της ΕΕ, δηλαδή του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (στο εξής: ΠΔΠ), το οποίο προβλέπει τα όρια των δαπανών για 7 έτη.

2. ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ 2021

Στο παρόν τμήμα συνοψίζονται οι βασικές πράξεις που εκδόθηκαν και η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με θέματα PIF το 2021.

2.1. Βασικές πράξεις που εκδόθηκαν

Στον **πίνακα 1** παρουσιάζονται οι βασικές νομοθετικές πράξεις που εκδόθηκαν το 2021. Κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους, εκδόθηκε ευρύ φάσμα κανονισμών σχετικά με τα προγράμματα δαπανών για την περίοδο 2021-2027. Περιέχουν ειδικές διατάξεις που επαναλαμβάνουν την αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και απαιτούν από τις τρίτες χώρες που συμμετέχουν στα προγράμματα να παράσχουν στην Επιτροπή, στην OLAF και στο Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (στο εξής: ΕΕΣ) τα αναγκαία δικαιώματα και πρόσβαση για την πλήρη άσκηση των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους.

Στον πίνακα δεν έχει προστεθεί παραπομπή στους εν λόγω κανονισμούς.

Πίνακας 1 — Βασικές πράξεις που εκδόθηκαν

Τίτλος	Περιγραφή του τρόπου με τον οποίο η πράξη προστατεύει τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ
Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας ⁷	Ο «κανονισμός για τον ΜΑΑ». Το άρθρο 22 περιέχει διατάξεις σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ ⁸ .
Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της	Η αιτιολογική σκέψη 71 επαναλαμβάνει την αρμοδιότητα της OLAF και της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας να προστατεύουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ για τα σχετικά προγράμματα. Το άρθρο 69 απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν τη νομιμότητα και την κανονικότητα των δαπανών και να λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη, τον εντοπισμό, τη διόρθωση και την κοινοποίηση των παρατυπιών, συμπεριλαμβανομένης της απάτης. Διασφαλίζει επίσης ότι η Επιτροπή, η OLAF και το ΕΕΣ έχουν την αναγκαία πρόσβαση σε πληροφορίες που αφορούν τους πραγματικούς δικαιούχους μεταξύ των αποδεκτών κονδυλίων της

⁶ Για την ετήσια διαδικασία έγκρισης του προϋπολογισμού της ΕΕ, ανατρέξτε στη διεύθυνση https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/about_the_european_commission/eu_budget/budgetary-procedure.pdf

⁷ ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17.

⁸ Το τμήμα 5.2 περιέχει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή του.

<p>Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων⁹</p>	<p>ΕΕ.</p> <p>Σύμφωνα με το άρθρο 74, οι διαχειριστικές αρχές καλούνται να εφαρμόζουν αποτελεσματικά και αναλογικά μέτρα και διαδικασίες καταπολέμησης της απάτης, λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπισθέντες κινδύνους.</p> <p>Το παράρτημα XII καθορίζει αναλυτικούς κανόνες και το υπόδειγμα για την κοινοποίηση παρατυπιών.</p>
<p>Κανονισμός (ΕΕ) 2021/785 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2021, για τη θέσπιση του Προγράμματος της Ένωσης για την καταπολέμηση της απάτης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 250/2014¹⁰</p>	<p>Το Πρόγραμμα της Ένωσης για την καταπολέμηση της απάτης, το οποίο διαδέχθηκε το πρόγραμμα HERCULE III, χρηματοδοτεί δραστηριότητες για την καταπολέμηση της απάτης και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ¹¹.</p>

2.2. Νομολογία σε θέματα PIF

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διασφαλίζει την ενιαία εφαρμογή και ερμηνεία του δικαίου της ΕΕ. Το 2021 το Δικαστήριο εξέδωσε τρεις αποφάσεις σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ.

Αριθμός και περιγραφή υπόθεσης

C-130/19¹², Ελεγκτικό Συνέδριο κατά Pinxten.

Στην υπόθεση αυτήν, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι πρώην μέλος του ΕΕΣ είχε παραβεί τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη θέση του ως μέλους του ΕΕΣ, προβαίνοντας σε σειρά πράξεων, μεταξύ των οποίων η καταχρηστική χρήση των πόρων του ΕΕΣ για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων άσχετων προς τα καθήκοντά του και η χρήση κάρτας καυσίμων που είχε χορηγήσει το Ελεγκτικό Συνέδριο για την αγορά καυσίμων προοριζόμενων για οχήματα που ανήκαν σε τρίτους. Το Δικαστήριο κήρυξε το πρώην μέλος έκπτωτο από τα δύο τρίτα των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων του. Στην απόφασή του, το Δικαστήριο τόνισε ότι είναι σημαντικό τα μέλη του ΕΕΣ να τηρούν τα αυστηρότερα πρότυπα συμπεριφοράς και να προκρίνουν πάντοτε το γενικό συμφέρον της ΕΕ όχι μόνον έναντι των εθνικών συμφερόντων αλλά και έναντι των προσωπικών συμφερόντων. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, μολονότι τα άτομα στα οποία έχουν ανατεθεί ανώτερα καθήκοντα στα θεσμικά όργανα και στους οργανισμούς της ΕΕ πρέπει να τηρούν τα αυστηρότερα πρότυπα συμπεριφοράς, το ειδικό καθήκον του Ελεγκτικού Συνεδρίου —έλεγχος της κανονικότητας των δαπανών της ΕΕ και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης— αύξησε τη σοβαρότητα των παρατυπιών που διέπραξε το πρώην μέλος.

C-360/20¹³, Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației.

Στην εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο έκρινε ότι η έννοια της «απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης», κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 1 στοιχείο α) της Σύμβασης PIF¹⁴,

⁹ ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 159.

¹⁰ ΕΕ L 172 της 17.5.2021, σ. 110.

¹¹ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. τμήμα 4.2.2.

¹² Απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2021, EU:C:2021:782.

¹³ Απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2021, EU:C:2021:856.

¹⁴ Σύμβαση η οποία καταρτίζεται βάσει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ C 316 της 27.11.1995, σ. 49).

δεν περιλαμβάνει μόνο την αχρεώστητη είσπραξη κεφαλαίων από τον προϋπολογισμό της Ένωσης αλλά και την παράνομη παρακράτησή τους. Επομένως, η απάτη μπορεί να λάβει τη μορφή παράβασης των υποχρεώσεων υποβολής δηλώσεων μετά την είσπραξη των εν λόγω πόρων. Κατά συνέπεια, η απάτη κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 1 στοιχείο α) της σύμβασης PIF καλύπτει την εκ προθέσεως χρήση ψευδών ή ανακριβών δηλώσεων που υποβάλλονται μετά την υλοποίηση έργου χρηματοδοτούμενου από την ΕΕ, με σκοπό τη φαινομενική εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τη χρηματοδοτική σύμβαση κατά τη διάρκεια της περιόδου βιωσιμότητας του έργου, προκειμένου να παρακρατηθούν αχρεωστήτως κονδύλια από τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Το Δικαστήριο πρόσθεσε ότι εθνική νομοθεσία, σύμφωνα με την οποία ένα πρόσωπο δεν μπορεί να διωχθεί για τέτοιου είδους δηλώσεις παρά μόνον αν έχουν υποβληθεί κατά την υλοποίηση του έργου, είναι ασυμβίβαστη με το άρθρο 325 της ΣΛΕΕ. Ωστόσο, προκειμένου να γίνονται σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα των ενδιαφερόμενων προσώπων, τα εθνικά δικαστήρια δεν θα υποχρεούνται να ερμηνεύουν την εν λόγω εθνική νομοθεσία υπό την έννοια ότι εφαρμόζεται σε δηλώσεις που υποβάλλονται μετά την υλοποίηση του έργου, σε περίπτωση που αυτό θα οδηγούσε σε παραβίαση της αρχής της νομιμότητας αξιόποινων πράξεων και ποινών. Σε περίπτωση ενδεχόμενης παραβίασης, εναπόκειται στον εθνικό νομοθέτη να λάβει τα κατάλληλα μέτρα.

C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 και C-840/19¹⁵, Euro Box Promotion κ.λπ.

Το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφανθεί αν η νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Ρουμανίας σχετικά με τους κανόνες ποινικής δικονομίας που έχουν εφαρμογή σε υποθέσεις απάτης και διαφθοράς είναι συμβατή με το δίκαιο της ΕΕ. Το 2018 το Συνταγματικό Δικαστήριο της Ρουμανίας ακύρωσε τις αποφάσεις του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου της Ρουμανίας με τις οποίες καταδικάζονταν διάφορα άτομα για αδικήματα απάτης στον τομέα του ΦΠΑ, διαφθοράς και άσκησης επιρροής σε σχέση με τη διαχείριση πόρων της ΕΕ, επισημαίνοντας, κατ' ουσίαν, ότι η σύνθεση των δικαστικών σχηματισμών που είχαν εκδικάσει τις υποθέσεις δεν ήταν νομότυπη. Ένα κατώτερο ρουμανικό δικαστήριο υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής απόφασης σχετικά με το ζήτημα, μεταξύ άλλων, αν η νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου δημιουργούσε συστηματικό κίνδυνο ατιμωρησίας στον τομέα της καταπολέμησης της απάτης και της διαφθοράς, ιδίως επειδή τα αδικήματα θα μείνουν ατιμώρητα λόγω παραγραφής.

Στην απόφασή του, το Δικαστήριο έκρινε ότι, μολονότι οι κανόνες που διέπουν την οργάνωση της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη εμπίπτουν καταρχήν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, οι κανόνες αυτοί πρέπει, ωστόσο, να συνάδουν με τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το δίκαιο της ΕΕ. Στις υποχρεώσεις αυτές συγκαταλέγεται η καταπολέμηση των παράνομων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των αδικημάτων διαφθοράς, που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, με αποτρεπτικά και αποτελεσματικά μέτρα. Η απαίτηση αποτελεσματικότητας ισχύει τόσο για τη δίωξη των εν λόγω αδικημάτων και τις επαπειλούμενες κυρώσεις όσο και για την επιβολή των ποινών. Εναπόκειται πρωτίστως στον εθνικό νομοθέτη να διασφαλίσει ότι το δικονομικό καθεστώς που εφαρμόζεται στα εν λόγω αδικήματα δεν ενέχει συστηματικό κίνδυνο ατιμωρησίας. Τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να αφήνουν ανεφάρμοστες τις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου που εμποδίζουν την επιβολή αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων. Στην προκειμένη περίπτωση, η εφαρμογή της νομολογίας του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Ρουμανίας έχει ως συνέπεια οι οικείες υποθέσεις απάτης και διαφθοράς να πρέπει να επανεξετάζονται, ενδεχομένως κατ' επανάληψη, σε πρώτο και/ή δεύτερο βαθμό. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την παραγραφή τους, με αποτέλεσμα να μην επιβάλλονται αποτελεσματικές και αποτρεπτικές κυρώσεις στα άτομα που κατέχουν τις πιο υψηλόβαθμες θέσεις του ρουμανικού Δημοσίου και καταδικάστηκαν για απάτη ή διαφθορά. Ο κίνδυνος ατιμωρησίας θα καθίστατο συστηματικός για τη συγκεκριμένη κατηγορία προσώπων και θα έθετε υπό αμφισβήτηση τον σκοπό της καταπολέμησης της διαφθοράς υψηλού επιπέδου. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 325 της ΣΛΕΕ και το άρθρο 2 της σύμβασης PIF αντιτίθενται σε εθνικούς κανόνες ή πρακτικές βάσει των οποίων δεν εκδόθηκαν αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς και απάτης στον τομέα του ΦΠΑ λόγω παράτυπης σύνθεσης δικαστικών σχηματισμών, όταν αυτό οδηγεί σε συστηματικό κίνδυνο ατιμωρησίας πράξεων που συνιστούν σοβαρή απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ ή διαφθορά εν γένει. Το Δικαστήριο πρόσθεσε ότι το αιτούν δικαστήριο όφειλε να ελέγξει τη συμβατότητα της συγκεκριμένης

¹⁵ Απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2021, EU:C:2021:1034.

3. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

Η πολύπλοκη νομοθετική και οργανωτική αρχιτεκτονική που εφαρμόζεται για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ είναι το αποτέλεσμα μιας συνεχούς διαδικασίας που εκτείνεται σε διάστημα τριών δεκαετιών¹⁶. Στο παρόν τμήμα παρουσιάζονται οι σημαντικότερες εξελίξεις στον τομέα αυτόν το 2021¹⁷.

3.1. Ευρωπαϊκό επίπεδο

3.1.1. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Εκτός από τις νομοθετικές του δραστηριότητες, το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** (στο εξής: ΕΚ) ελέγχει την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ από την Επιτροπή (και άλλα θεσμικά όργανα και οργανισμούς) μέσω διαδικασίας που είναι γνωστή ως «απαλλαγή». Το 2021 το ΕΚ χορήγησε απαλλαγή για το οικονομικό έτος 2019¹⁸ και κίνησε τη διαδικασία για το οικονομικό έτος 2020¹⁹. Η **Επιτροπή Ελέγχου του Προϋπολογισμού** (CONT) κατέχει κεντρική θέση στη διαδικασία απαλλαγής και συντάσσει επίσης ετήσια έκθεση σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Η έκθεση παρέχει πολιτική καθοδήγηση στην Επιτροπή και τα κράτη μέλη αφού εγκριθεί ως ψήφισμα στην ολομέλεια του Κοινοβουλίου. Το 2021 αρκετές συνεδριάσεις της CONT επικεντρώθηκαν στις δραστηριότητες της OLAF, ενώ η Υπηρεσία κλήθηκε να παρουσιάσει τα αποτελέσματά της.

Στιγμιότυπο 1 — Το ψήφισμα του 2019 του ΕΚ σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ

Το ψήφισμα του ΕΚ για το 2019 εκδόθηκε κατά τη σύνοδο της ολομέλειας της 7ης Ιουλίου 2021, αφού έλαβε θετική ψήφο από την CONT στις 21 Ιουνίου 2021²⁰.

Το ψήφισμα έχει θετικό τόνο σε μεγάλο βαθμό, ενώ συνιστά την ανάληψη περαιτέρω δράσης από την Επιτροπή σε διάφορους τομείς που σχετίζονται με την καταπολέμηση της απάτης.

¹⁶ Όσον αφορά την ανάπτυξη νομοθεσίας για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ κατά τις τρεις πρώτες δεκαετίες (1989-2018) της πτυχής PIF του έργου της ΕΕ, βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ετήσια έκθεση για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την καταπολέμηση της απάτης (2018)* [COM(2019) 444 final της 11.10.2019]. Για τα τελευταία δύο έτη (2019-2020), βλ. αντίστοιχα, Ευρωπαϊκή Επιτροπή *Ετήσια έκθεση για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και την καταπολέμηση της απάτης – 2019* [COM(2020) 363 final της 3.9.2020] και *Ετήσια έκθεση για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την καταπολέμηση της απάτης – 2020* [COM(2021) 578 final της 20.9.2021].

¹⁷ Η αρχιτεκτονική της ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης και οι κύριοι εμπλεκόμενοι παράγοντες παρουσιάστηκαν στο έγγραφο COM(2021) 444 final, ό.π., τμήμα 3, σ. 11-19.

¹⁸ 2020/2140(DEC) της 28.4.2021.

¹⁹ 2021/2106(DEC). Το ΕΚ ενέκρινε το ψήφισμα σχετικά με την απαλλαγή τον Μάιο του 2021. Ενέκρινε το ψήφισμα σχετικά με την απαλλαγή της Επιτροπής, το οποίο συνοδεύει την απόφαση απαλλαγής, με 451 ψήφους υπέρ, 175 ψήφους κατά και 17 αποχές.

²⁰ Φάκελος διαδικασίας 2020/2246(INI), Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ — καταπολέμηση της απάτης — ετήσια έκθεση 2019.

Σημειώνει τη μείωση του αριθμού των δόλιων και μη δόλιων παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν το 2019 και ζητεί στενότερη συνεργασία από τα κράτη μέλη όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών. Το ψήφισμα αναγνωρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής να μεταρρυθμίσει το τοπίο της καταπολέμησης της απάτης και ζητεί να διατεθούν στην OLAF και στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία επαρκείς πόροι. Το ψήφισμα τονίζει τον καίριο ρόλο της ικανότητας εντοπισμού και καλεί την Επιτροπή να συνεχίσει να στηρίζει τα κράτη μέλη ώστε να διασφαλιστούν τόσο η βελτίωση της ποιότητας των ελέγχων όσο και η αύξηση του αριθμού τους. Το ΕΚ ζητεί ιδίως από την Επιτροπή:

- να προχωρήσει στη δημιουργία διαλειτουργικού ψηφιακού συστήματος υποβολής εκθέσεων και παρακολούθησης για την έγκαιρη, ομοιόμορφη και τυποποιημένη υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης·
- να θεσπίσει στρατηγική για την καταπολέμηση της απάτης στην οποία συμμετέχουν τα κράτη μέλη·
- να υποβάλει νομοθετική πρόταση για την αμοιβαία διοικητική συνδρομή στον τομέα των δαπανών της ΕΕ·
- να συμπεριλάβει προτάσεις για ανώτατα όρια ανά φυσικό πρόσωπο σε σχέση με τους δικαιούχους της γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) και των ταμείων συνοχής της Επιτροπής στην πρότασή της για την αναθεώρηση του δημοσιονομικού κανονισμού·
- να επεκτείνει το σύστημα έγκαιρου εντοπισμού και αποκλεισμού (EDES) στην επιμερισμένη διαχείριση· και
- να στηρίζει και να προστατεύει την ερευνητική δημοσιογραφία.

3.1.2. Συμβούλιο

Η ομάδα εργασίας του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της απάτης ασχολείται με θέματα που αφορούν την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και την καταπολέμηση της απάτης και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων που θίγουν τα συμφέροντα αυτά. Ασχολείται επίσης με θέματα που αφορούν την OLAF και την οικεία επιτροπή εποπτείας.

Η ομάδα εργασίας είναι επιφορτισμένη με την εξέταση:

- νομοθετικών προτάσεων για την καταπολέμηση της απάτης και για τις δραστηριότητες της OLAF·
- ετήσιων εκθέσεων σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ.

Η OLAF εκπροσώπησε την Επιτροπή σε διάφορες ομάδες εργασίας του Συμβουλίου και κυρίως στην ομάδα εργασίας για την καταπολέμηση της απάτης.

3.1.3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθορίζει τις στρατηγικές και μετατρέπει σε πολιτικές και πρωτοβουλίες τους γενικούς πολιτικούς στόχους που καθορίζονται συλλογικά από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Οι Γενικές Διευθύνσεις (ΓΔ) της Επιτροπής διαχειρίζονται συγκεκριμένες πολιτικές και τα σχετικά προγράμματα δαπανών που τις στηρίζουν. Για την καλύτερη προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ, το 2019 η Επιτροπή ενέκρινε τη στρατηγική της για την καταπολέμηση της απάτης [στρατηγική της Επιτροπής για την καταπολέμηση της απάτης (CAFS)], συνοδευόμενη από σχέδιο δράσης.

Στιγμιότυπο 2 — Τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά την εφαρμογή του σχεδίου δράσης που συνοδεύει την CAFS

Η στρατηγική της Επιτροπής για την καταπολέμηση της απάτης (στο εξής: CAFS) και το οικείο σχέδιο δράσης, το οποίο περιλαμβάνει 63 δράσεις, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην πρόληψη της πιθανής κατάχρησης κονδυλίων της ΕΕ. Υπό τον συντονισμό της OLAF, οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής σημείωσαν πολύ ικανοποιητική πρόοδο στην υλοποίηση των δράσεων, θέτοντάς τες σε καλό δρόμο για την τήρηση της προθεσμίας ολοκλήρωσης του Δεκεμβρίου του 2021. Έως τον Ιούνιο του 2022 είχαν ολοκληρωθεί 59 από τις 63 δράσεις — περίπου το 94 %²¹.

Η στρατηγική έχει δύο βασικούς στόχους, να βελτιώσει: i) τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων και ii) τον συντονισμό, τη συνεργασία και τις διαδικασίες.

Σύμφωνα με τον πρώτο στόχο, η OLAF ενέτεινε το αναλυτικό της έργο, ιδίως με την ανάπτυξη ενός πλαισίου κινδύνου για τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (MAA), το οποίο καλύπτει πιθανές σοβαρές παρατυπίες —απάτη, διαφθορά και συγκρούσεις συμφερόντων— που προκύπτουν κατά την εφαρμογή του MAA. Δρομολόγησε επίσης μελέτη σχετικά με τη μελλοντική ανάπτυξη του συστήματος διαχείρισης παρατυπιών (IMS), για την αντιμετώπιση ζητημάτων διαλειτουργικότητας και τη βελτίωση της υποβολής εκθέσεων από τα κράτη μέλη.

Σύμφωνα με τον δεύτερο στόχο της CAFS, σημειώθηκε πρόοδος σε διάφορες δράσεις που αποσκοπούσαν, αφενός, στην ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής και, αφετέρου, στον εφοδιασμό της Επιτροπής με ένα αποτελεσματικότερο σύστημα εποπτείας για την καταπολέμηση της απάτης. Έχουν εντατικοποιηθεί οι επαφές και η συνεργασία μεταξύ υπηρεσιών της Επιτροπής, ιδίως μέσω τακτικών συνεδριάσεων ομάδων που αποτελούνται από εκπροσώπους της Επιτροπής —οι οποίες συγκροτούνται ανά τρόπο διαχείρισης ή ανά θέμα— στο πλαίσιο του δικτύου πρόληψης και ανίχνευσης της απάτης (FPDNet) υπό την καθοδήγηση της OLAF.

Η Επιτροπή έχει δεσμευτεί επίσης να βελτιώσει την παρακολούθηση της συνέχειας που δίνεται στις συστάσεις της OLAF, ως απαραίτητο στοιχείο των προσπαθειών που καταβάλλονται για την επιστροφή παράτυπα δαπανηθέντων πόρων στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Η Επιτροπή και η OLAF κατέβαλαν συντονισμένες προσπάθειες να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης αυτής και εξέτασαν περίπου 1 700 οικονομικές συστάσεις που εκδόθηκαν προς τις υπηρεσίες της Επιτροπής και τους εκτελεστικούς οργανισμούς μεταξύ 2012 και 2020. Συνολικά, το ύψος των συνιστώμενων ποσών για ανακτήσεις για την περίοδο 2012-2020 ανέρχεται σε περισσότερα από 7 δισ. EUR, ενώ σχεδόν το 40 % συνδέεται με πέντε μείζονες υποθέσεις δήλωσης χαμηλότερης δασμολογητέας αξίας²².

Για να διασφαλιστεί η συνέχιση των προσπαθειών καταπολέμησης της απάτης στην Επιτροπή και να καλυφθούν τόσο οι υπόλοιπες δράσεις του σχεδίου δράσης της CAFS του 2019 όσο και οι νέες προτεραιότητες της Επιτροπής, η OLAF εξετάζει το ενδεχόμενο στοχευμένης αναθεώρησης του σχεδίου. Οι κύριοι στόχοι και οι βασικές αρχές της CAFS εξακολουθούν να ισχύουν και το αναθεωρημένο σχέδιο δράσης σκοπεύει να εστιάζει στις προτεραιότητες της Επιτροπής, όπως το νέο ΠΔΠ, ο MAA, η συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και ο ρόλος της ψηφιοποίησης στην καταπολέμηση της απάτης.

²¹ Για την πορεία της εφαρμογής του σχεδίου δράσης της CAFS, βλ. «CAFS Action Plan - State of play June 2022» (Σχέδιο δράσης της CAFS — τρέχουσα κατάσταση Ιουνίου 2022) που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

²² Η δήλωση χαμηλότερης δασμολογητέας αξίας που εντοπίστηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο έχει ήδη αναφερθεί στην έκθεση PIF του 2020, ό.π., Στιγμιότυπο 1, σ. 13.

3.1.4. Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)

Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (στο εξής: OLAF) διενεργεί ανεξάρτητες έρευνες για περιπτώσεις απάτης και διαφθοράς που σχετίζονται με κονδύλια της ΕΕ και αναπτύσσει την πολιτική της ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης, της διαφθοράς και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ.

Στιγμιότυπο 3 — Δραστηριότητες της OLAF το 2021

Κατά τη διάρκεια του έτους πραγματοποιήθηκαν περίπου 1 100 επιλογές, με αποτέλεσμα την έναρξη 234 νέων ερευνών. Συνολικά 212 έρευνες ολοκληρώθηκαν επιτυχώς κατά τη διάρκεια του έτους, με αποτέλεσμα η OLAF να εκδώσει 294 οικονομικές, δικαστικές, πειθαρχικές και διοικητικές συστάσεις προς τις αρμόδιες ενωσιακές και εθνικές αρχές. Οι περισσότερες από αυτές τις συστάσεις αφορούσαν την ανάκτηση κονδυλίων της ΕΕ από τις εν λόγω ενωσιακές και εθνικές αρχές —527,4 εκατ. EUR το 2021. Χάρη στο έργο της OLAF, αποτράπηκε η αδικαιολόγητη δαπάνη άνω των 340 εκατ. EUR.

Οι έρευνες της OLAF κατέδειξαν ορισμένες νέες τάσεις όσον αφορά τις δόλιες δραστηριότητες, όπως η απάτη που σχετίζεται με τη νόσο COVID-19, η πράσινη μετάβαση και η διαχείριση των αποβλήτων.

Στις 5 Ιουλίου 2021 υπογράφηκε ρύθμιση συνεργασίας μεταξύ της OLAF και της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με σκοπό τη βελτιστοποίηση της επιχειρησιακής συνεργασίας. Η συνεργασία αυτή ήδη αποφέρει απτά αποτελέσματα. Το 2021 η OLAF αποτέλεσε σημαντική πηγή εισερχόμενων πληροφοριών για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία²³: 85 από τις ποινικές έρευνές της βασίστηκαν στις εκθέσεις έρευνας της OLAF. Η συνολική πιθανή ζημία για τον προϋπολογισμό της ΕΕ από τα υπό έρευνα ζητήματα που κοινοποίησε η OLAF το 2021 εκτιμήθηκε σε 2,2 δισ. EUR²⁴. Οι ανακριτές και οι εγκληματολόγοι της OLAF παρείχαν επίσης ουσιαστική στήριξη στις έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, συμμετέχοντας στην εξέταση μαρτύρων ως εμπειρογνώμονες και παρέχοντας λεπτομερή ανάλυση τελωνειακών θεμάτων. Η OLAF κίνησε αρκετές συμπληρωματικές έρευνες, οι οποίες απέδωσαν σημαντικά αποτελέσματα όσον αφορά την οικονομική και ποινική δικαιοσύνη.

3.1.5. Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (EPPO)

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (EPPO), ως η πρώτη υπερεθνική διωκτική αρχή, διαθέτει εξουσίες διερεύνησης και δίωξης εγκλημάτων εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ στα 22 συμμετέχοντα κράτη μέλη²⁵.

Στιγμιότυπο 4 — Πρώτοι 7 μήνες της επιχειρησιακής δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας σε αριθμούς

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία άρχισε να λειτουργεί την 1η Ιουνίου 2021. Συνολικά η Υπηρεσία έλαβε 2 832 εκθέσεις και κίνησε 576 έρευνες έως το τέλος του 2021 (515 έρευνες σε εξέλιξη στις 31 Δεκεμβρίου 2021)²⁶.

²³ Το νομικό πλαίσιο που διέπει τη σχέση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με την OLAF προβλέπει ρυθμίσεις συνεργασίας μεταξύ των δύο υπηρεσιών για τον καθορισμό των πρακτικών πτυχών της σχέσης αυτής. Οι ρυθμίσεις συνεργασίας υπογράφηκαν στις 5 Ιουλίου 2021.

²⁴ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), *The OLAF Report 2021* (Εκθεση OLAF 2021), σ. 38.

²⁵ Η Δανία, η Ιρλανδία, η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Σουηδία δεν συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Η Σουηδία αναμένεται να προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία το 2023.

Οι εκθέσεις προέρχονταν κυρίως από εθνικές αρχές ή από ιδιωτικούς φορείς.

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία σύναψε ρύθμιση συνεργασίας με το Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα της Ουγγαρίας, ενώ συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη ρύθμισης συνεργασίας με τη Δανία, την Ιρλανδία και την Πολωνία.

Όσον αφορά την ανάκτηση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, πραγματοποιήθηκαν 81 ενέργειες ανάκτησης σε 12 από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη (Βέλγιο, Τσεχία, Γερμανία, Ισπανία, Κροατία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία, Ρουμανία και Φινλανδία). Συνολικά, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ζήτησε να κατασχεθούν περισσότερα από 152 εκατ. EUR και εγκρίθηκε κατάσχεση ύψους άνω των 147 εκατ. EUR.

Σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία υποχρεούται να κινεί έρευνες όποτε υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι διαπράττεται ή έχει διαπραχθεί αξιόποινη πράξη που εμπίπτει στην αρμοδιότητά της. Οι εθνικές αρχές υποχρεούνται εκ του νόμου να αναφέρουν στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία κάθε αξιόποινη συμπεριφορά για την οποία η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα μπορούσε να ασκήσει την αρμοδιότητά της. Εάν οι εθνικές αρχές έχουν αρχίσει τη διερεύνηση αξιόποινης πράξης που εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποφασίσει να ασκήσει το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης, υποχρεούνται να της παραπέμψουν τις υποθέσεις τους. Οι έρευνες κινούνται από τους Ευρωπαίους εντεταλμένους εισαγγελείς στα συμμετέχοντα κράτη μέλη και εποπτεύονται από 22 Ευρωπαίους εισαγγελείς και τον Ευρωπαίο γενικό εισαγγελέα στο Λουξεμβούργο. Οι Ευρωπαίοι εντεταλμένοι εισαγγελείς είναι ενταγμένοι στις εθνικές εισαγγελικές ή δικαστικές αρχές. Ωστόσο, μόνο κατευθύνσεις μπορούν να λάβουν όσον αφορά το επιχειρησιακό τους έργο από τα κεντρικά γραφεία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας είτε μέσω των 15 μόνιμων τμημάτων είτε μέσω των 22 Ευρωπαίων εισαγγελέων. Το 2021 δραστηριοποιήθηκαν 95 Ευρωπαίοι εντεταλμένοι εισαγγελείς και υπάρχει βούληση για τον διορισμό άλλων 140. Το συλλογικό όργανο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας συνεδρίασε 34 φορές και εξέδωσε 125 αποφάσεις. Τροποποίησε και συμπλήρωσε ορισμένες αποφάσεις με βάση τα πρώτα διδάγματα που αντλήθηκαν, για παράδειγμα, σχετικά με την ανάθεση υποθέσεων στα μόνιμα τμήματα ή την επαλήθευση των πληροφοριών που καταχωρίζονται για την αξιολόγηση της ικανότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Στιγμιότυπο 5 — Η συμφωνία για τον καθορισμό των όρων συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

Το νομικό πλαίσιο που διέπει την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία προβλέπει ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία συνάπτει και διατηρεί σχέση συνεργασίας με την Επιτροπή με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Για τον σκοπό αυτόν συνάπτουν συμφωνία στην οποία καθορίζονται οι όροι της συνεργασίας τους.

Η συμφωνία, η οποία υπογράφηκε στις 18 Ιουνίου 2021, καθορίζει λεπτομερώς τις διοικητικές ρυθμίσεις για την εφαρμογή των υποχρεώσεων αμοιβαίας ενημέρωσης και διαβούλευσης που ορίζονται στον κανονισμό για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Σκοπός τους είναι, αφενός, να δοθεί η δυνατότητα στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία να διεξάγει αποτελεσματικά έρευνες και να ασκεί διώξεις για εγκλήματα που θίγουν τον προϋπολογισμό της ΕΕ· και, αφετέρου, να δοθεί η δυνατότητα στις υπηρεσίες της Επιτροπής να διασφαλίζουν την κατάλληλη διοικητική, οικονομική και πειθαρχική παρακολούθηση των ερευνών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, συμπεριλαμβανομένων προληπτικών μέτρων για την προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Η συμφωνία ορίζει, ιδίως, α) τα συγκεκριμένα είδη πληροφοριών ή διαβουλεύσεων που πρέπει να διαβιβάζονται σε κάθε περίπτωση· β) τα σχετικά σημεία επαφής· γ) τις εφαρμοστέες

²⁶ Για λεπτομερέστερες στατιστικές, ιδίως ανά συμμετέχον κράτος μέλος, βλ. [2021 Annual Report](#) (Ετήσια έκθεση 2021) της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

διαδικασίες, τα εργαλεία επικοινωνίας, το υπόδειγμα και τις προθεσμίες· και δ) τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία μπορεί να έχει πρόσβαση σε συγκεκριμένες σχετικές βάσεις δεδομένων τις οποίες διαχειρίζεται η Επιτροπή. Περιλαμβάνει επίσης αναφορά στη στενή και έγκαιρη συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας όσον αφορά την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2020/2092 περί γενικού καθεστώτος αιρεσιμότητας για την προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ.

3.1.6. Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ)

Το **Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ)** αξιολογεί την οικονομία, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα, τη νομιμότητα και την κανονικότητα της δράσης της ΕΕ με σκοπό τη βελτίωση της λογοδοσίας, της διαφάνειας και της δημοσιονομικής διαχείρισης.

Στιγμιότυπο 6 — Ετήσια έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου

Κάθε έτος το ΕΕΣ ελέγχει τα έσοδα και τις δαπάνες του προϋπολογισμού της ΕΕ και γνωμοδοτεί σχετικά με τον βαθμό στον οποίο οι ετήσιοι λογαριασμοί είναι αξιόπιστοι και τα έσοδα και οι δαπάνες συμμορφώνονται με τους εφαρμοστέους κανόνες και κανονισμούς. Η ετήσια έκθεση για το οικονομικό έτος 2020 δημοσιεύθηκε στις 26 Οκτωβρίου 2021²⁷.

Το ΕΕΣ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι λογαριασμοί δεν περιείχαν ουσιώδεις ανακρίβειες. Όσον αφορά την κανονικότητα των πράξεων, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα έσοδα δεν περιείχαν ουσιώδη σφάλματα. Όσον αφορά τις δαπάνες, από τα αποτελέσματα του ελέγχου προέκυψε ότι το εκτιμώμενο επίπεδο σφάλματος παρέμεινε το ίδιο σε σχέση με το προηγούμενο έτος, στο 2,7 %. Οι δαπάνες υψηλού κινδύνου (κυρίως στο πλαίσιο απόδοσης εξόδων) περιείχαν σημαντικό επίπεδο σφάλματος. Το 2021 αναφέρθηκαν στην OLAF έξι περιπτώσεις υπόνοιας απάτης.

3.1.7. Eurojust

Η **Eurojust**, ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης, συντονίζει το έργο των εθνικών αρχών —τόσο των κρατών μελών της ΕΕ όσο και τρίτων χωρών— όσον αφορά τη διερεύνηση και τη δίωξη του διασυνοριακού εγκλήματος. Όσον αφορά την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, διαδραματίζει κυρίως τον ρόλο της σε σχέση με τα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.

Στιγμιότυπο 7 — Σημαντικότερες εξελίξεις στην Eurojust το 2021

Το 2021 η Eurojust συνέχισε το επιχειρησιακό της έργο για την καταπολέμηση της απάτης εις βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ και άλλων εγκλημάτων που σχετίζονται με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων, από κοινού με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, την OLAF και την Ευρώπη. Η συνεργασία για την καταπολέμηση της απάτης περιλάμβανε τη συμμετοχή της Eurojust στην επιχείρηση SENTINEL, η οποία στοχεύει στην προστασία των κονδυλίων που συνδέονται με την πρωτοβουλία NextGenerationEU από την απάτη, τη διαφθορά και κάθε άλλη παράνομη δραστηριότητα εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ (βλ. **στιγμιότυπο 11**).

Η συνεργασία της Eurojust με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ξεκίνησε το 2021. Μετά την υπογραφή της ρύθμισης συνεργασίας τους τον Φεβρουάριο του 2021, η Eurojust άρχισε να

²⁷ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, [Ετήσια έκθεση σχετικά με την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ για το οικονομικό έτος 2020](#), 26.10.2021.

συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία σε έρευνες λίγο μετά την έναρξη των επιχειρησιακών εργασιών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας την 1η Ιουνίου 2021.

Η OLAF παρέμεινε σημαντικός εταίρος στο επιχειρησιακό έργο της Eurojust το 2021, συμμετέχοντας σε διάφορες συνεδριάσεις συντονισμού σχετικά με υποθέσεις που επηρεάζουν τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Οι δύο φορείς καθιέρωσαν επίσης μια νέα ροή εργασιών για στενότερη συνεργασία και συνέχισαν να καταβάλλουν προσπάθειες για την αξιολόγηση των κοινών ομάδων έρευνας (KOE) στις οποίες συμμετείχε η OLAF. Όπως και κατά τα προηγούμενα έτη, η Eurojust και η OLAF συνέχισαν να ανταλλάσσουν εμπειρογνώσια στον τομέα της καταπολέμησης της απάτης. Σε συνέχεια του σεμιναρίου της Eurojust για τους ερευνητές της OLAF το 2020, το 2021 η OLAF παρουσίασε στους εμπειρογνώμονες της Eurojust περιπτώσιολογικές μελέτες, μεθόδους ανάλυσης δεδομένων και το αναθεωρημένο νομικό πλαίσιο που εφαρμόζεται στις έρευνες της OLAF.

3.1.8. Ευρωπόλ

Η **Ευρωπόλ**, ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου, λειτουργεί ως κέντρο υποστήριξης των επιχειρήσεων επιβολής του νόμου, κόμβος πληροφοριών για εγκληματικές δραστηριότητες και κέντρο εμπειρογνώσιας στον τομέα της επιβολής του νόμου.

Στιγμιότυπο 8 — Η Ευρωπόλ το 2021

Τον Σεπτέμβριο του 2021 το Ευρωπαϊκό Κέντρο Χρηματοοικονομικού και Οικονομικού Εγκλήματος (EFEC) της Ευρωπόλ, σε συνεργασία με τις ιταλικές αρχές, πραγματοποίησε στη Ρώμη συνεδρίαση υψηλού επιπέδου για την επιβολή του νόμου και συμφώνησε ως προς την ακόλουθη αρχή: οποιαδήποτε απειλή κατά του ΜΑΑ επηρεάζει την οικονομική ευημερία της ΕΕ.

Επίσης, τον Σεπτέμβριο του 2021 η Ευρωπόλ, η OLAF, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η Eurojust και 21 κράτη μέλη ένωσαν τις δυνάμεις τους στην επιχείρηση SENTINEL (βλ. **στιγμιότυπο 11**).

3.2. Σε επίπεδο κρατών μελών

3.2.1. Υπηρεσίες συντονισμού της καταπολέμησης της απάτης (AFCOS)

Από το 2013²⁸ τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ορίσουν **υπηρεσία συντονισμού της καταπολέμησης της απάτης (AFCOS)** για να διευκολύνουν την αποτελεσματική συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών επιχειρησιακού χαρακτήρα, με την OLAF. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να αποφασίσουν πού είναι καλύτερο να τοποθετήσουν την AFCOS στην εθνική διοικητική δομή τους και ποιες εξουσίες θα έχει η υπηρεσία.

²⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 12α του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Σεπτεμβρίου 2013, σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (Ευρατόμ) αριθ. 1074/1999 του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2016/2030 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2016, και τον κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2020/2223 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Δεκεμβρίου 2020.

Η εντολή της AFCOS μπορεί να ποικίλλει, ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε χώρας. Ωστόσο, σε όλες τις περιπτώσεις, η αποστολή της θα πρέπει να περιλαμβάνει τη διασφάλιση της συνεργασίας με την OLAF και τον συντονισμό, στο οικείο κράτος μέλος, των νομοθετικών, διοικητικών και ερευνητικών υποχρεώσεων και δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ.

Στιγμιότυπο 9 — Μέτρα που εγκρίθηκαν από τα κράτη μέλη το 2021²⁹

Το Λουξεμβούργο και η Λετονία ενίσχυσαν τις AFCOS τους. Στο **Λουξεμβούργο**, η ομάδα AFCOS ενισχύθηκε για να εξασφαλίσει τον κατάλληλο συντονισμό για την καταπολέμηση της απάτης και την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Η **Λετονία** ανέφερε την έγκριση νέου νόμου και αντίστοιχου εγχειριδίου διαδικασιών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η AFCOS έχει νόμιμα δικαιώματα *α)* να συμμετέχει και να παρέχει συνδρομή σε επιτόπιους ελέγχους από την OLAF, *(β)* να ζητεί πληροφορίες ή έγγραφα από ιδιώτες και *(γ)* να λαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τραπεζικούς λογαριασμούς στο πλαίσιο διοικητικών ερευνών.

Η **Ελλάδα**, η **Ισπανία** και η **Σουηδία** ανέφεραν μέτρα που έλαβαν οι AFCOS τους για να βοηθήσουν τις διαχειριστικές αρχές να κοινοποιήσουν καλύτερα πιθανές περιπτώσεις απάτης στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου.

3.2.2. Εθνικές στρατηγικές για την καταπολέμηση της απάτης (NAFS)

Η συνεχής ενθάρρυνση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν **εθνικές στρατηγικές για την καταπολέμηση της απάτης** (στο εξής: ΕΣΚΑ) είχε ως αποτέλεσμα τη σταθερή αύξηση του αριθμού των ΕΣΚΑ που εγκρίθηκαν. Έως το τέλος του 2021 17³⁰ κράτη μέλη είχαν εγκρίνει ή επικαιροποιήσει ΕΣΚΑ και από τα 11³¹ κράτη μέλη που δεν έχουν εγκρίνει ακόμη ΕΣΚΑ, 4³² ανέφεραν ότι βρίσκονταν στο στάδιο της κατάρτισης ή της επικείμενης έγκρισης ΕΣΚΑ.

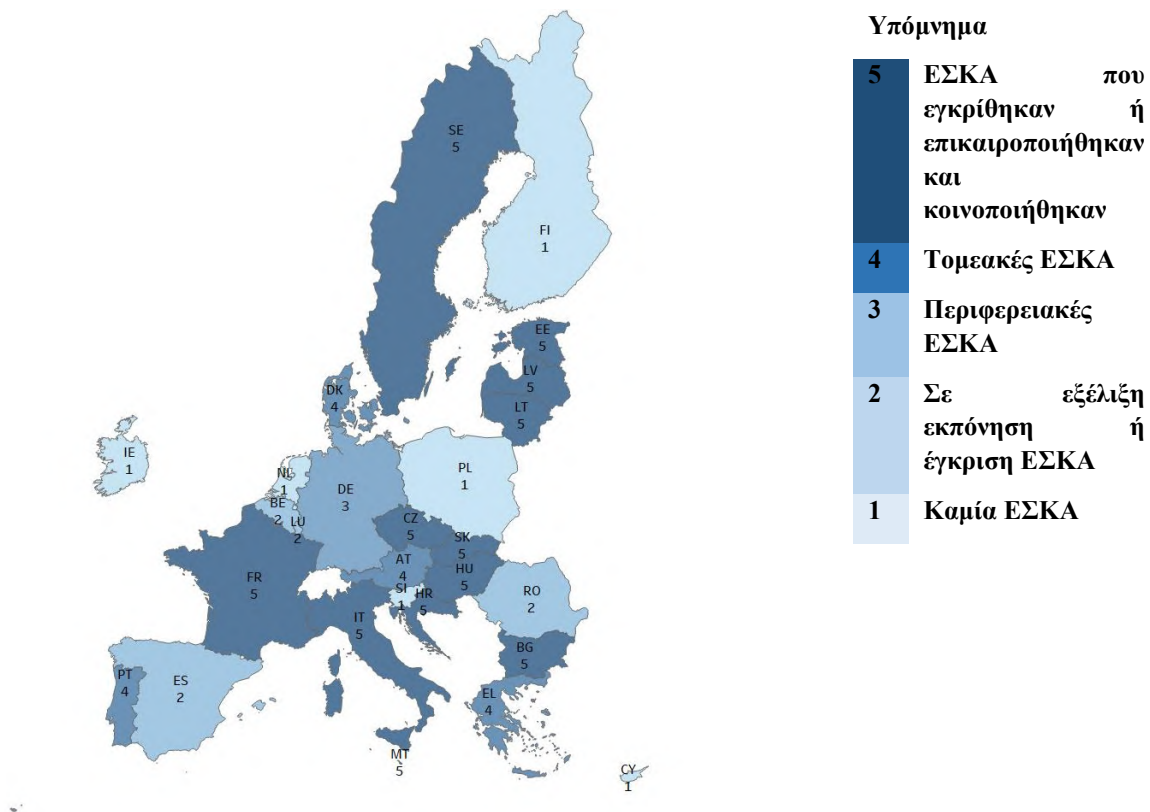
Σχήμα 3 — ΕΣΚΑ: τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά την έγκριση

²⁹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις εθνικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, βλ. το έγγραφο «Measures adopted by the Member States to protect the EU's financial interests in 2021 – Implementation of Article 325 TFEU» (Μέτρα που εγκρίθηκαν από τα κράτη μέλη για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ το 2021 — Εφαρμογή του άρθρου 325 της ΣΛΕΕ) που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

³⁰ Βουλγαρία, Τσεχία, Δανία, Γερμανία, Εσθονία, Ελλάδα, Γαλλία, Κροατία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Μάλτα, Αυστρία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σουηδία. Εξ αυτών, η Γερμανία και η Πορτογαλία δεν είχαν διαβιβάσει ακόμη τα αναγκαία έγγραφα στην OLAF. Η Αυστρία ανέφερε το 2020 ότι θα έθετε σε εφαρμογή στρατηγική έως το τέλος του έτους, αλλά δεν διαβίβασε περαιτέρω επικαιροποιήσεις για το 2021.

³¹ Βέλγιο, Ιρλανδία, Ισπανία, Κύπρος, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβενία, Φινλανδία.

³² Βέλγιο, Ισπανία, Λουξεμβούργο, Ρουμανία.

Παρότι η κάλυψη και το περιεχόμενο των στρατηγικών εξακολουθούν να διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών³³ και ορισμένες στρατηγικές πρέπει να επικαιροποιηθούν, η συνολική κατάσταση έχει βελτιωθεί σε σύγκριση με το 2020. Σε συνέχεια των συστάσεων της Επιτροπής, αρκετές³⁴ από τις τρέχουσες στρατηγικές έχουν επικαιροποιηθεί ώστε να αντικατοπτρίζουν τους νέους σημαντικούς κινδύνους, όπως αυτοί που συνδέονται με την εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) και τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19.

3.2.3. Εφαρμογή των συστάσεων του 2020 από τα κράτη μέλη³⁵

Στην έκθεσή της του 2020 σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή διατύπωσε τρεις δέσμες συστάσεων προς τα κράτη μέλη, οι οποίες καλύπτουν α) οριζόντιες πτυχές της καταπολέμησης της απάτης· β) έσοδα· και γ) δαπάνες. Οι εν λόγω συστάσεις αποσκοπούσαν στη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των εθνικών φορέων· στην αύξηση της συνοχής και της συνεκτικότητας των εθνικών μέτρων καταπολέμησης της απάτης· στη βελτιστοποίηση της λειτουργίας της τελωνειακής ένωσης και των τελωνειακών αρχών των κρατών μελών· στην ενδυνάμωση του πλαισίου εσωτερικού ελέγχου· και στην αύξηση της ευελιξίας και της ανθεκτικότητας σε περιόδους κρίσης.

Όσον αφορά τις οριζόντιες πτυχές της καταπολέμησης της απάτης, η Επιτροπή συνέστησε στα κράτη μέλη που δεν είχαν προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία να εξετάσουν το ενδεχόμενο να το πράξουν.

³³ Βλ. επίσης τμήμα 5.6.

³⁴ Βουλγαρία, Ελλάδα, Γαλλία, Ιταλία, Ουγγαρία.

³⁵ Για πλήρη επισκόπηση της συνέχειας που δόθηκε από τα κράτη μέλη, βλ. το έγγραφο «Implementation of the 2020 recommendations by the Member States» (Εφαρμογή των συστάσεων του 2020 από τα κράτη μέλη) που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

Από τα πέντε κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν ακόμη στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η **Σουηδία** έχει δηλώσει την πρόθεσή της να προσχωρήσει το 2023. Η **Δανία**, η **Ιρλανδία**, η **Ουγγαρία** και η **Πολωνία** δήλωσαν ότι δεν προτίθενται να προσχωρήσουν³⁶.

Στον τομέα των εσόδων, 16³⁷ κράτη μέλη απάντησαν ότι εφάρμοσαν πλήρως τη σύσταση της Επιτροπής για αξιολόγηση των **κινδύνων και των ελλείψεων των οικείων εθνικών στρατηγικών τελωνειακών ελέγχων** που έφερε στο προσκήνιο η πανδημία COVID-19, 4³⁸ την εφάρμοσαν εν μέρει και 6³⁹ δεν την εφάρμοσαν. Οι απαντήσεις δείχνουν μια σειρά επιτυχών μέτρων, όπως η ευελιξία των ελέγχων και η κατάρτιση προφίλ κινδύνου, διασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτόν ότι οι έλεγχοι συνέχισαν να διενεργούνται αποτελεσματικά κατά τη διάρκεια της περιόδου της νόσου COVID-19.

Σε συνέχεια της σύστασης για **αξιολόγηση των κινδύνων που ενδέχεται να μην αντιμετωπίστηκαν το 2020 και εφαρμογή διορθωτικών μέτρων για την αντιμετώπισή τους**, 16⁴⁰ κράτη μέλη εφάρμοσαν πλήρως τη σύσταση, 3⁴¹ την εφάρμοσαν εν μέρει και 7⁴² δεν την εφάρμοσαν.

Όσον αφορά τις συστάσεις σχετικά με τις δαπάνες, 11⁴³ κράτη μέλη ανέφεραν ότι είχαν δρομολογήσει **στοχευμένες διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων που συνδέονται με τον αντίκτυπο της νόσου COVID-19 και την επικείμενη εφαρμογή του ΜΑΑ** και ότι είχαν εφαρμόσει πλήρως τη σύσταση· 11⁴⁴ το έπραξαν μόνον εν μέρει και 4⁴⁵ δεν εφάρμοσαν τη σύσταση.

Όσον αφορά το αν είχαν **βελτιώσει τον τρόπο με τον οποίο συλλέγονται και χρησιμοποιούνται τα σχετικά δεδομένα και τα δεδομένα αναφορικά με τις εντοπιζόμενες παρατυπίες και περιπτώσεις απάτης**, 14⁴⁶ κράτη μέλη ανέφεραν ότι εφάρμοσαν πλήρως τη σύσταση, 7⁴⁷ ότι την είχαν εφαρμόσει εν μέρει και 5⁴⁸ ότι δεν την είχαν εφαρμόσει. Τα περισσότερα κράτη μέλη ανέφεραν ότι είχαν προσαρμόσει τη χρήση των οικείων συστημάτων

³⁶ Η Δανία και η Ιρλανδία έχουν δυνατότητα εξαίρεσης από τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

³⁷ Βουλγαρία, Τσεχία, Εσθονία, Ιρλανδία, Ελλάδα, Ιταλία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σουηδία.

³⁸ Βέλγιο, Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία.

³⁹ Δανία, Κροατία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Σλοβακία, Φινλανδία.

⁴⁰ Τσεχία, Εσθονία, Ιρλανδία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σουηδία.

⁴¹ Βέλγιο, Βουλγαρία, Γαλλία.

⁴² Δανία, Γερμανία, Κροατία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Σλοβακία, Φινλανδία.

⁴³ Δανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ιταλία, Κύπρος, Λετονία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Σουηδία.

⁴⁴ Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Ισπανία, Γαλλία, Κροατία, Ουγγαρία, Κάτω Χώρες, Ρουμανία, Σλοβακία, Φινλανδία.

⁴⁵ Γερμανία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Σλοβενία.

⁴⁶ Βουλγαρία, Ελλάδα, Κροατία, Ιταλία, Κύπρος, Λετονία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σουηδία.

⁴⁷ Βέλγιο, Τσεχία, Δανία, Ισπανία, Γαλλία, Ρουμανία, Φινλανδία.

⁴⁸ Γερμανία, Εσθονία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Σλοβενία.

ΤΠ, όπως το σύστημα διαχείρισης παρατυπιών (IMS), το Arachne⁴⁹, το σύστημα έγκαιρου εντοπισμού και αποκλεισμού (EDES)⁵⁰, καθώς και διάφορα εθνικά εργαλεία ΤΠ, για τη βελτίωση της ποιότητας των δεδομένων που χρησιμοποιούν.

Η τελευταία σύσταση σχετικά με τις δαπάνες ενθάρρυνε τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν το **ολοκληρωμένο και διαλειτουργικό σύστημα πληροφοριών και παρακολούθησης που θα θέσει η Επιτροπή στη διάθεσή τους για τον ΜΑΑ και τον προϋπολογισμό της ΕΕ**. 19⁵¹ κράτη μέλη ανέφεραν ότι την εφάρμοσαν πλήρως, 4⁵² την εφάρμοσαν εν μέρει και 3⁵³ δεν την εφάρμοσαν.

4. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

Η καταπολέμηση της απάτης είναι ζωτικής σημασίας για την ΕΕ, ιδίως λόγω του ρόλου που διαδραματίζει στην παγκόσμια σκηνή. Η συνεργασία είναι καίριας σημασίας για να διασφαλιστεί ότι αυτός ο αγώνας είναι αποτελεσματικός. Στην παρούσα ενότητα περιγράφονται οι σημαντικότερες εξελίξεις σ' αυτόν τον τομέα.

4.1. Διεθνής συνεργασία

4.1.1. Συνεργασία με τρίτες χώρες και διατάξεις περί αμοιβαίας συνδρομής και καταπολέμησης της απάτης σε διεθνείς συμφωνίες

Η **συνεργασία με διεθνείς εταίρους** είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία των κονδυλίων της ΕΕ που δαπανώνται εκτός Ευρώπης, καθώς και των εσόδων του προϋπολογισμού της ΕΕ. Για τον σκοπό αυτόν, το 2021 η OLAF, από κοινού με την αρμόδια υπηρεσία της Επιτροπής, συνέχισε να **διασφαλίζει ότι οι συμφωνίες χρηματοδότησης και άλλες συμβάσεις περιείχαν αξιόπιστες διατάξεις για την καταπολέμηση της απάτης**, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας διενέργειας ελέγχων και ερευνών σχετικά με κονδύλια που εκτελούνται εκτός της ΕΕ. Η OLAF συνήψε επίσης συμφωνίες διοικητικής συνεργασίας με δύο αρχές εταίρους σε διεθνές επίπεδο, τη Γενική Εισαγγελία της Ουκρανίας και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τελωνείων (ΠΟΤ). Οι εν λόγω ρυθμίσεις συμβάλλουν στην καλλιέργεια στενών σχέσεων με εταίρους που ασχολούνται με την καταπολέμηση της απάτης, παρέχοντας ένα πλαίσιο καθοδήγησης για πρακτική συνεργασία, π.χ. ανταλλαγή πληροφοριών ή βέλτιστων πρακτικών. Το 2021 η OLAF διοργάνωσε επίσης διαδικτυακές εκδηλώσεις προβολής για τη δημιουργία νέων επιχειρησιακών επαφών με ερευνητικές αρχές τρίτων χωρών και για την ενθάρρυνση της κοινοποίησης περιπτώσεων απάτης και παρατυπιών μέσω των αντιπροσωπειών της ΕΕ σε ολόκληρο τον κόσμο.

Η συνεργασία με τρίτες χώρες για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την καταπολέμηση των παραβάσεων της τελωνειακής νομοθεσίας βασίζεται σε συμφωνίες **αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής** σε τελωνειακά θέματα. Οι συμφωνίες αυτές συμβάλλουν σημαντικά στην προστασία

⁴⁹ Το Arachne είναι ένα ενιαίο ολοκληρωμένο σύστημα ΤΠ για την εξόρυξη δεδομένων και τη βαθμολόγηση κινδύνου που έχει αναπτύξει η Επιτροπή και διαθέτει στα κράτη μέλη στους τομείς της συνοχής, της γεωργίας και του ΜΑΑ.

⁵⁰ Για περιγραφή του συστήματος, βλ. τμήμα 7.2.

⁵¹ Βουλγαρία, Βέλγιο, Τσεχία, Δανία, Ιρλανδία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Κύπρος, Λετονία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Σλοβακία.

⁵² Κροατία, Λιθουανία, Ρουμανία, Φινλανδία.

⁵³ Γερμανία, Εσθονία, Σουηδία.

των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Επί του παρόντος, είναι σε ισχύ συμφωνίες με 87 χώρες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται σημαντικοί εμπορικοί εταίροι της ΕΕ, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η Κίνα και η Ιαπωνία. Το 2021 ολοκληρώθηκαν οι διαπραγματεύσεις με τις χώρες της Ανατολικής και Μεσημβρινής Αφρικής (ESA5)⁵⁴ και συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις με την Αυστραλία, την Ινδονησία και το Ηνωμένο Βασίλειο όσον αφορά το Γιβραλτάρ.

Οι συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών περιέχουν συνήθως ρήτρα για την καταπολέμηση της απάτης, η οποία επιφέρει την προσωρινή ανάκληση της δασμολογικής προτίμησης που έχει χορηγηθεί για ένα προϊόν σε περιπτώσεις σοβαρής τελωνειακής απάτης ή συνεχιζόμενης έλλειψης επαρκούς συνεργασίας για την καταπολέμησή της. Πράγματι, η ρήτρα αυτή αποτελεί προϋπόθεση εκ των ων ουκ άνευ για τη χορήγηση δασμολογικής προτίμησης σε τρίτες χώρες.

4.1.2. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς (CoSP9) και ψηφίσματα που υποστηρίζονται από την ΕΕ

Η ΕΕ είναι μέρος της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς (UNCAC), της μόνης νομικά δεσμευτικής καθολικής πράξης για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Η Επιτροπή εκπροσωπεί την ΕΕ σε όλες τις διαδικασίες που σχετίζονται με την UNCAC, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στις συνεδριάσεις της ομάδας επανεξέτασης της εφαρμογής και στις ανοικτές ομάδες εργασίας για την πρόληψη της διαφθοράς και την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων.

Ο μηχανισμός για την επανεξέταση της εφαρμογής της σύμβασης είναι δεσμευτικός για όλα τα μέρη της σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ. Τον Ιούνιο του 2021 η Επιτροπή ανακοίνωσε στο Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC) ότι ήταν έτοιμη να υποβληθεί στη διαδικασία επανεξέτασης που προβλέπεται στο πλαίσιο της UNCAC⁵⁵. Τον Ιούλιο του 2021 ξεκίνησε επίσημα η επανεξέταση της εφαρμογής.

Κατά την ένατη διάσκεψη των συμβαλλόμενων κρατών (CoSP) στο Sharm el-Sheikh της Αιγύπτου τον Δεκέμβριο του 2021, η ΕΕ τόνισε τις συνεχιζόμενες επίπονες προσπάθειές της για τη στήριξη της ευρύτερης δυνατής **συμμετοχής των σχετικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων** στην καταπολέμηση της διαφθοράς.

Κατά τη γενική συζήτηση, η ΕΕ επισήμανε τον ρόλο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και της OLAF στην καταπολέμηση της διαφθοράς και τόνισε τη σημασία που έχουν τα μέσα ενημέρωσης και οι ερευνητές δημοσιογράφοι. Τέσσερα από τα οκτώ ψηφίσματα που εγκρίθηκαν χρηματοδοτήθηκαν από την ΕΕ, ιδίως όσον αφορά την πρόληψη της διαφθοράς, την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας σε περιόδους έκτακτης ανάγκης, την αντιμετώπιση κρίσεων και την ανάκαμψη, καθώς και την περιφερειακή καταπολέμηση της διαφθοράς⁵⁶.

4.1.3. Καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου προϊόντων καπνού

Το δεύτερο σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου καπνού (2018-2022), το οποίο υποβλήθηκε από την Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2018 και περιλαμβάνει τόσο μέτρα πολιτικής όσο και επιχειρησιακά μέτρα επιβολής του νόμου, συνέχισε να εφαρμόζεται

⁵⁴ Κομόρες, Μαδαγασκάρη, Μαυρίκιος, Σεϋχέλλες και Ζιμπάμπουε.

⁵⁵ Με επιστολή της Επιτρόπου Johansson προς τον εκτελεστικό διευθυντή του UNODC.

⁵⁶ Τελική έκθεση σχετικά με την COSP 9.

καθ' όλη τη διάρκεια του 2021, ενώ πολλές βασικές δράσεις βρίσκονταν σε εξέλιξη ή είχαν ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2021.

Η Επιτροπή διαδραματίζει ηγετικό ρόλο σ' αυτόν τον τομέα σε πολυμερές επίπεδο και διμερώς με τις χώρες προέλευσης και διέλευσης. Σε πολυμερές επίπεδο, το **πρωτόκολλο για την εξάλειψη του παράνομου εμπορίου προϊόντων καπνού της σύμβασης-πλαισίου για τον έλεγχο του καπνού** (στο εξής: πρωτόκολλο FCTC) είναι μια διεθνής συμφωνία που αποσκοπεί στη σημαντική μείωση του παράνομου εμπορίου καπνού παγκοσμίως. Η OLAF, σε στενή συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής και τα κράτη μέλη, συμμετείχε ενεργά στις εργασίες που σχετίζονται με το πρωτόκολλο FCTC. Η OLAF εκπροσώπησε την ΕΕ και τα συμμετέχοντα κράτη μέλη στη δεύτερη συνεδρίαση των μερών που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2021. Κατά τη διάρκεια αυτής της συνεδρίασης, εγκρίθηκαν τα συμπεράσματα δύο ομάδων εργασίας (παρακολούθηση και εντοπισμός, καθώς και συνδρομή και συνεργασία) και προτάθηκε νέα στρατηγική συνδρομής για τη στήριξη της εφαρμογής του πρωτοκόλλου. Όλα τα εμπλεκόμενα μέρη συμφώνησαν επίσης να συνεχίσουν τις εργασίες για ένα εστιακό σημείο παγκόσμιας ανταλλαγής πληροφοριών, το οποίο θα επιτρέπει στα συστήματα παρακολούθησης και εντοπισμού να ανταλλάσσουν πληροφορίες και να στηρίζουν την παγκόσμια καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου καπνού.

4.2. Συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και κρατών μελών

4.2.1. Δραστηριότητες της συμβουλευτικής επιτροπής για τον συντονισμό της πρόληψης της απάτης (COCOLAF)

Στη **συμβουλευτική επιτροπή για τον συντονισμό της πρόληψης της απάτης** (στο εξής: COCOLAF) συνεργάζονται εμπειρογνώμονες της Επιτροπής (η οποία εκπροσωπείται από την OLAF) και των κρατών μελών. Αποτελεί ένα φόρουμ για την εξέταση των κύριων εξελίξεων όσον αφορά την καταπολέμηση της απάτης και την κατάρτιση της παρούσας έκθεσης. Οι εργασίες της είναι δομημένες με βάση τέσσερις ομάδες εργασίας και συνεδριάσεις ολομέλειας.

Το 2021 διοργανώθηκαν δύο συνεδριάσεις ολομέλειας τον Ιούνιο και τον Δεκέμβριο, δύο συνεδριάσεις της υποομάδας για την υποβολή εκθέσεων και την ανάλυση περιπτώσεων απάτης και άλλων παρατυπιών, και μία της υποομάδας για την πρόληψη της απάτης. Οι εν λόγω συνεδριάσεις αποτέλεσαν καλή ευκαιρία για να συζητηθούν οι τελευταίες τάσεις όσον αφορά τις παρατυπίες και την απάτη, καθώς και τα εργαλεία ΤΠ που χρησιμοποιούνται για τη διαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ. Χρησίμευσαν επίσης ως σημαντικός σύνδεσμος μεταξύ της OLAF και των εταίρων της κατά τη διάρκεια της πανδημίας, διατηρώντας ανοικτούς διαύλους επικοινωνίας και επιτρέποντας στους συμμετέχοντες να ανταλλάσσουν πληροφορίες και βέλτιστες πρακτικές.

Η ετήσια συνεδρίαση των AFCOS των κρατών μελών πραγματοποιήθηκε εικονικά τον Σεπτέμβριο. Οι συζητήσεις επικεντρώθηκαν στον ΜΑΑ. Τον Δεκέμβριο η υποομάδα για την πρόληψη της απάτης συμφώνησε για τη σύσταση ομάδας εμπειρογνομόνων που θα ασχολείται μόνο με τη χρήση εργαλείων ΤΠ για την προστασία των πόρων του ΜΑΑ.

4.2.2. Πρόγραμμα της ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης

Το πρόγραμμα Hercule III, το οποίο παρείχε συνδρομή για έργα που στηρίζουν την καταπολέμηση της απάτης και την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και εμπίπτουν στο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΑΠ) 2014-2020, αντικαταστάθηκε από το νέο **πρόγραμμα της Ένωσης για την καταπολέμηση της απάτης** (στο εξής: UAFP) με την έκδοση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/785.

Το UAFP συνδυάζει τρεις διαφορετικές δραστηριότητες που ήταν χωριστές παλαιότερα, αλλά βασίζεται στην επιτυχία του προγράμματος Hercule III. Το UAFP συγχωνεύει σε **ένα ενιαίο πλαίσιο το μέρος χρηματοδότησης του Hercule**, τη χρηματοδότηση του **συστήματος πληροφοριών κατά της απάτης** (πλατφόρμα AFIS), για τη στήριξη των κρατών μελών στην αμοιβαία συνδρομή σε τελωνειακά και γεωργικά θέματα, και το **σύστημα διαχείρισης παρατυπιών** (IMS), για την κοινοποίηση παρατυπιών, συμπεριλαμβανομένης της απάτης, σε περιπτώσεις που σχετίζονται με την επιμερισμένη διαχείριση και τα κονδύλια προενταξιακής βοήθειας.

Αυτό **ενισχύει τις συνέργειες** μεταξύ των διαφόρων σκελών και δημιουργεί οικονομίες όσον αφορά τους πόρους, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής ευελιξίας για την ανακατανομή της χρηματοδότησης στο πλαίσιο του προγράμματος σε διαφορετικά μέρη δραστηριότητας, όπου χρειάζεται.

Το UAFP έχει δύο γενικούς στόχους⁵⁷. Πρώτον, αποσκοπεί στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Δεύτερον, αποσκοπεί στη στήριξη της αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ των διοικητικών αρχών των κρατών μελών, καθώς και της συνεργασίας μεταξύ αυτών και της Επιτροπής για τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των τελωνειακών ή γεωργικών ρυθμίσεων.

Το πρόγραμμα έχει τρεις ειδικούς στόχους:

- (1) την πρόληψη και καταπολέμηση της απάτης, της διαφθοράς και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ·
- (2) τη στήριξη της υποβολής εκθέσεων παρατυπιών, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων απάτης, όσον αφορά τα κονδύλια επιμερισμένης διαχείρισης και τα κονδύλια προενταξιακής βοήθειας του προϋπολογισμού της ΕΕ·
- (3) την παροχή εργαλείων για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη στήριξη επιχειρησιακών δραστηριοτήτων στον τομέα της αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής σε τελωνειακά και γεωργικά θέματα.

Στιγμιότυπο 10 — Εστίαση σε AFIS και IMS

AFIS είναι ο γενικός όρος που καλύπτει το σύνολο των εφαρμογών ΤΠ για την καταπολέμηση της απάτης τις οποίες διαχειρίζεται η OLAF με τη χρήση κοινής τεχνικής υποδομής, σκοπός της οποίας είναι η έγκαιρη και ασφαλής **ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με περιπτώσεις απάτης** μεταξύ των αρμόδιων εθνικών και ενωσιακών διοικητικών αρχών, καθώς και η αποθήκευση και η ανάλυση σχετικών δεδομένων. Η πύλη AFIS έχει περισσότερους από 8 500 εγγεγραμμένους τελικούς χρήστες σε σχεδόν 1 400 αρμόδιες υπηρεσίες από κράτη μέλη, τρίτες χώρες-εταίρους, διεθνείς οργανισμούς, την Επιτροπή και άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Καθιστά δυνατές σημαντικές οικονομίες κλίμακας και συνέργειες όσον αφορά την ανάπτυξη, τη διατήρηση και τη λειτουργία ενός τόσο ευρέος και ποικίλου συνόλου υπηρεσιών και εργαλείων ΤΠ.

Το AFIS στηρίζει την **αμοιβαία συνδρομή στα τελωνεία** με εργαλεία συνεργασίας, όπως η **VOCU** (εικονική μονάδα συντονισμού επιχειρήσεων) για **κοινές τελωνειακές επιχειρήσεις**, ασφαλές ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (AFIS Mail) και ειδικές μονάδες ανταλλαγής πληροφοριών. Παρέχει επίσης υποστήριξη μέσω βάσεων δεδομένων όπως το CIS (τελωνειακό σύστημα πληροφοριών) και το FIDE (αρχείο φακέλων τελωνειακών ερευνών), το ευρετήριο μηνυμάτων κατάστασης εμπορευματοκιβωτίων (CSM) και το ευρετήριο εισαγωγών, εξαγωγών και διαμετακόμισης (IET)· επίσης παρέχει υποστήριξη μέσω εργαλείων ανάλυσης δεδομένων, όπως το AMT (αυτόματο εργαλείο παρακολούθησης) και ηλεκτρονικές εφαρμογές ροής εργασιών,

⁵⁷ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. το έγγραφο «Annual overview with information on the results of the Union anti-fraud programme in 2021» (Ετήσια επισκόπηση με πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα του προγράμματος της Ένωσης για την καταπολέμηση της απάτης το 2021) που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

όπως το ToSMA (εφαρμογή διαχείρισης κατασχέσεων προϊόντων καπνού). Σε εξέλιξη βρίσκονται περαιτέρω εξελίξεις όσον αφορά τη δημιουργία μιας αναλυτικής πλατφόρμας στο AFIS με σκοπό την υποστήριξη της στρατηγικής και επιχειρησιακής ανάλυσης.

Η κύρια νομική βάση για τη λειτουργία της πλατφόρμας AFIS είναι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 515/97 του Συμβουλίου περί της αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ των διοικητικών αρχών των κρατών μελών και της συνεργασίας των αρχών αυτών με την Επιτροπή με σκοπό τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των τελωνειακών και γεωργικών ρυθμίσεων⁵⁸.

Το **IMS** είναι μια εφαρμογή στην πλατφόρμα AFIS που διευκολύνει την **κοινοποίηση παρατυπιών και περιπτώσεων απάτης** που εντοπίζονται από τις εθνικές αρχές στον τομέα της επιμερισμένης διαχείρισης και της προενταξιακής βοήθειας σύμφωνα με τους τομειακούς κανονισμούς και τις συμφωνίες χρηματοδότησης. Το 2021 ανατέθηκε η εκπόνηση μελέτης για τον εντοπισμό πιθανών βελτιώσεων στο σύστημα με βάση τις ανάγκες των χρηστών και των ενδιαφερόμενων μερών, καθώς και για τη διερεύνηση της δυνατότητας ενίσχυσης της διαλειτουργικότητας με άλλα συστήματα ΤΠ της Επιτροπής για την καταπολέμηση της απάτης, όπως το Arachne και το EDES⁵⁹.

4.2.3. Συνεργασία στον τομέα των εσόδων

4.2.3.1. Το πρόγραμμα «Τελωνεία»

Μολονότι το **πρόγραμμα για τα τελωνεία** [κανονισμός (ΕΕ) 2021/444] δεν αντιμετωπίζει άμεσα την καταπολέμηση της απάτης, αποτελεί σημαντικό εταίρο για την προστασία των δημοσιονομικών και οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και των κρατών μελών. Ως πυλώνας του προγράμματος, τα **οικεία συστήματα ΤΠ** διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και δεδομένων μεταξύ των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών σχετικά με τους κινδύνους, στηρίζοντας έτσι την είσπραξη των διαφόρων δασμών (π.χ. τελωνειακοί δασμοί, ΦΠΑ και ειδικοί φόροι κατανάλωσης επί των εισαγωγών). Το πρόγραμμα στηρίζει επίσης **δράσεις συνεργασίας**, συμπεριλαμβανομένων ομάδων έργου, δικτύων εμπειρογνομόνων, εργαστηρίων και δραστηριοτήτων κατάρτισης και άλλων δράσεων στήριξης για την ανάπτυξη δεξιοτήτων των υπαλλήλων, οι οποίες επιτρέπουν στις αρχές των κρατών μελών να ανταλλάσσουν ορθές πρακτικές και να βελτιώνουν τους τελωνειακούς ελέγχους και την είσπραξη των δασμών. Επιπλέον, το νεοσυσταθέν μέσο χρηματοδοτικής στήριξης για τον εξοπλισμό τελωνειακών ελέγχων [κανονισμός (ΕΕ) 2021/1077], που πρόκειται να χρησιμοποιείται σε όλα τα είδη συνόρων, θα πρέπει να στηρίζει την τελωνειακή ένωση και τις εργασίες των τελωνειακών αρχών, ιδίως βοηθώντας τις στην προστασία των δημοσιονομικών και οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, στη διαφύλαξη της ασφάλειας και της προστασίας εντός της ΕΕ και στην προστασία της ΕΕ από το αθέμιτο και παράνομο εμπόριο, όπως είναι η παραποίηση/απομίμηση προϊόντων, με παράλληλη διευκόλυνση των νόμιμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

⁵⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 515/97 του Συμβουλίου, της 13ης Μαρτίου 1997, περί της αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ των διοικητικών αρχών των κρατών μελών και της συνεργασίας των αρχών αυτών με την Επιτροπή με σκοπό τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των τελωνειακών και γεωργικών ρυθμίσεων (ΕΕ L 82 της 22.3.1997, σ. 1).

⁵⁹ Για περιγραφή του συστήματος, βλ. τμήμα 7.2.

4.2.3.2. Πρόγραμμα Fiscalis

Το πρόγραμμα Fiscalis [κανονισμός (ΕΕ) 2021/847] περιλαμβάνει ευρύ φάσμα δράσεων για τη στήριξη της συνεργασίας μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών μελών με σκοπό την προστασία των δημοσιονομικών και οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και των κρατών μελών της, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας τους από τη φορολογική απάτη, τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή. Το πρόγραμμα Fiscalis παρέχει επίσης στις εθνικές αρχές ευκαιρίες συνεργασίας μέσω της χρήσης **συστημάτων ΤΠ, συνεργατικών δραστηριοτήτων και δράσεων ανάπτυξης δεξιοτήτων των υπαλλήλων.**

4.2.3.3. Κοινές τελωνειακές επιχειρήσεις (ΚΤΕ)

Οι **κοινές τελωνειακές επιχειρήσεις** (στο εξής: ΚΤΕ) είναι **στοχευμένες δράσεις περιορισμένης διάρκειας** με στόχο την καταπολέμηση της απάτης και της παράνομης διακίνησης ευαίσθητων εμπορευμάτων σε συγκεκριμένες περιοχές κινδύνου και/ή σε προσδιορισμένες εμπορικές διαδρομές.

Πέραν των ερευνών της σε υποθέσεις απάτης στους τομείς των εσόδων και της παραποίησης/απομίμησης, η OLAF επιπλέον συντονίζει ΚΤΕ μεγάλης κλίμακας με τη συμμετοχή ενωσιακών και διεθνών επιχειρησιακών εταίρων. Η στήριξη της OLAF προσαρμόζεται σε κάθε ΚΤΕ και μπορεί να περιλαμβάνει τη χρήση μόνιμων τεχνικών υποδομών, εργαλείων ΤΠ και επικοινωνιών, ειδικότερα της VOCU για την ασφαλή ανταλλαγή πληροφοριών, καθώς και στρατηγική ανάλυση, διοικητική και οικονομική στήριξη. Το 2021 η OLAF διοργάνωσε ή συνδιοργάνωσε δύο επιχειρήσεις για μάσκες προσώπου και προϊόντα καπνού και συμμετείχε σε διάφορες επιχειρήσεις που δρομολογήθηκαν από τα κράτη μέλη, την Ευρωπόλ, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (FRONTEX) ή τον ΠΟΤ.

Πίνακας 2 — ΚΤΕ το 2021

Επιχείρηση	Περιγραφή
S’CARE FACE	Διοργανώθηκε από την OLAF, σε στενή συνεργασία με άλλες ΓΔ (ΓΔ TAXUD, GROW, SANTE και JUST) για τη βελτίωση των γνώσεων σε ολόκληρη την ΕΕ σχετικά με τη διαδικασία που επιτρέπει τις μάσκες προσώπου στην ΕΕ. Η επιχείρηση S’CARE FACE διήρκεσε από τον Ιανουάριο έως τον Μάρτιο του 2021. Κατά τη διάρκεια της επιχείρησης, τα συμμετέχοντα κράτη μέλη απέτρεψαν την είσοδο στην αγορά της ΕΕ 49 εκατομμυρίων παραποιημένων ή κατώτερης ποιότητας μασκών προσώπου.
SCORPION II	Η εν λόγω ΚΤΕ, η οποία συνδιοργανώθηκε από την αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα σύνορα Μολδαβίας και Ουκρανίας (EUBAM) και την OLAF, με στόχο το λαθρεμπόριο προϊόντων καπνού στα ανατολικά σύνορα της ΕΕ, είχε ως αποτέλεσμα την κατάσχεση 8,5 εκατομμυρίων τσιγάρων.
POSTBOX III	Συνδιοργανώθηκε από τα ιταλικά τελωνεία και την Guardia di Finanza με την υποστήριξη της OLAF, τη συνεργασία της Ευρωπόλ και τη συμμετοχή 20 κρατών μελών. Η επιχείρηση επικεντρώθηκε στο παράνομο εμπόριο προϊόντων παραποίησης/απομίμησης, φαρμακευτικών προϊόντων και προϊόντων που σχετίζονται με τη νόσο COVID-19, ναρκωτικών, απειλούμενων ζωικών και φυτικών ειδών, καθώς και προϊόντων που δηλώνονται με χαμηλότερη δασμολογητέα αξία, χρησιμοποιώντας τόσο το ανοικτό όσο και το σκοτεινό διαδίκτυο. Η επιχείρηση οδήγησε στη δέσμευση περισσότερων από 1 400 αποστολών παράνομων εμπορευμάτων, συμπεριλαμβανομένων άνω των 35 000 τεμαχίων προϊόντων παραποίησης/απομίμησης, πλαστών τραπεζογραμματίων αξίας περίπου 240 000 EUR, άνω των 1 500 τεμαχίων σχετικών με τη νόσο COVID-19 υλικών, 240 kg λαθραίων τσιγάρων και καπνού και άνω των 20 kg κάνναβης και μαριχουάνας.
ATHENA V	Αφορά το λαθρεμπόριο μετρητών στην ΕΕ με τη χρήση υπηρεσιών ταχυμεταφοράς,

Επιχείρηση	Περιγραφή
	ταχυδρομείου και δεμάτων. Η επιχείρηση αυτή συντονίστηκε από την ισπανική τελωνειακή διοίκηση με την υποστήριξη της OLAF και τη συμμετοχή 13 κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής. Κατά τη διάρκεια της επιχείρησης ελέγχθηκαν περισσότερα από 14 000 πακέτα. Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων είναι σε εξέλιξη.
ARKTOS 3	Κοινή δράση υπό την καθοδήγηση του FRONTEX, του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, καθώς και υπό την κοινή καθοδήγηση της Λιθουανίας και της Πολωνίας, με την υποστήριξη της INTERPOL, της OLAF, της Eurojust και της Ευρωπαϊκής, μαζί με συνοριοφύλακες, αστυνομικούς και τελωνειακούς υπαλλήλους από την Εσθονία, τη Λετονία, τη Σλοβακία, τη Φινλανδία και τη Σουηδία. Στο στόχαστρο έθεσε την απάτη σχετικά με τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, ιδίως το λαθρεμπόριο καπνού, την απάτη σχετικά με τα έγγραφα και την παράνομη διακίνηση μεταναστών σε επιλεγμένα συνοριακά σημεία διέλευσης στα ανατολικά χερσαία σύνορα της ΕΕ. Ως αποτέλεσμα της δράσης, οι αρχές επιβολής του νόμου εντόπισαν περισσότερα από 400 καινοτόμα προϊόντα καπνού, όπως τα ηλεκτρονικά τσιγάρα και τα ηλεκτρονικά υγρά. Μεταξύ των παράνομων προϊόντων που κατασχέθηκαν ήταν 6,7 εκατομμύρια παράνομα τσιγάρα και 2,6 τόνοι ακατέργαστου καπνού, καθώς και μισός τόνος παράνομων ναρκωτικών. Συνελήφθησαν δεκαπέντε διακινητές και εντοπίστηκαν περισσότερα από 200 πλαστά έγγραφα.
Κοινή δραστηριότητα CELBET 8	Διοργανώθηκε από την τελωνειακή ομάδα εμπειρογνομόνων ανατολικών και νοτιοανατολικών χερσαίων συνόρων (CELBET) με την υποστήριξη της OLAF. Επικεντρώθηκε στους ελέγχους μετρητών και στον εντοπισμό παράνομων τσιγάρων και άλλων προϊόντων καπνού, καθώς και παραποιημένων εξαρτημάτων οχημάτων, ενδυμάτων, υποδημάτων και καλλυντικών που εισέρχονται στην ΕΕ μέσω των ανατολικών συνόρων της.
STOP II	Η εν λόγω επιχείρηση, που διοργανώθηκε από τον ΠΟΤ, ήταν η μεγαλύτερη παγκόσμια επιχείρηση υπό την καθοδήγηση των τελωνείων στην οποία συμμετείχαν 146 τελωνειακές διοικήσεις μελών, με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής, της Interpol, του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC) και της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (ΠΟΥ), από κοινού με φαρμακευτικές εταιρείες και άλλους παράγοντες του ιδιωτικού τομέα. Στόχος της επιχείρησης ήταν το παράνομο εμπόριο φαρμάκων, εμβολίων και ιατροτεχνολογικών προϊόντων που σχετίζονται με τη νόσο COVID-19. Είχε ως αποτέλεσμα την κατάσχεση 365,7 εκατομμυρίων τεμαχίων, εκ των οποίων 195,5 εκατομμύρια φάρμακα αφορούσαν τη νόσο COVID-19, 156,7 εκατομμύρια ιατροτεχνολογικά προϊόντα (όπως διαγνωστικά κιτ για τη νόσο COVID-19, μάσκες προσώπου, χρησιμοποιημένα γάντια, απολυμαντική γέλη και φιάλες οξυγόνου) και περίπου 13,5 εκατομμύρια δόσεις εμβολίων κατά της νόσου COVID-19.
LUDUS II	Διοργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή με τη συμμετοχή της OLAF, του Γραφείου διανοητικής ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO), του ΠΟΤ και 21 χωρών. Οδήγησε στην κατάσχεση άνω των 5 εκατομμυρίων πλαστών και παράνομων παιχνιδιών, αξίας 18 εκατ. EUR. Τα κατασχθέντα εμπορεύματα εγκυμονούσαν κινδύνους, όπως η έκθεση σε χημικές ουσίες, ο στραγγαλισμός, ο πνιγμός, η ηλεκτροπληξία, οι βλάβες στην ακοή και οι κίνδυνοι πυρκαγιάς.
OPSON X	Κοινή επιχείρηση Ευρωπαϊκή/Interpol με στόχο τα παραποιημένα / κατώτερης ποιότητας τρόφιμα και ποτά. Η OLAF ήταν επικεφαλής στοχευμένης δράσης για το κρασί και τα οινοπνευματώδη ποτά και συντόνισε τις εργασίες 19 κρατών μελών και 3 τρίτων χωρών. Η ενέργεια αυτή είχε ως αποτέλεσμα την κατάσχεση σχεδόν 1,8 εκατομμυρίου λίτρων οίνου και οινοπνευματωδών ποτών από τις ευρωπαϊκές τελωνειακές και αστυνομικές αρχές: 215 000 λίτρα παραποιημένων οινοπνευματωδών ποτών, κυρίως οίνου και βότκας και 1 550 000 λίτρα διαφόρων οινοπνευματωδών ποτών, οίνων και μπύρας, που παραβιάζουν φορολογικούς κανόνες ή τα πρότυπα ασφάλειας τροφίμων.
SHIELD II	Διοργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή. Η OLAF ηγήθηκε στοχευμένης δράσης με 17 κράτη μέλη κατά των παραποιημένων και ορμονικών ουσιών, των συμπληρωμάτων

Επιχείρηση	Περιγραφή
	διατροφής και των φαρμάκων για τη στυτική δυσλειτουργία, σταματώντας συνολικά την είσοδο στην ΕΕ 254 731 δισκίων και 131 027 φιαλιδίων διαφόρων φαρμάκων και 278 kg συμπληρωμάτων διατροφής.
DEMETER VII	Υπό τον συντονισμό του ΠΟΤ για την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης αποβλήτων, ουσιών που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος (στο εξής: ΟΚΟ) και υδροφθορανθράκων (στο εξής: ΗFC). Στην επιχείρηση αυτή συμμετείχαν συνολικά 102 υπηρεσίες επιβολής του νόμου. Ο ρόλος της OLAF ήταν να συνεργάζεται με χώρες της ΕΕ και τρίτες χώρες για την απόκτηση πληροφοριών και στοιχείων, κάτι που οδήγησε στον εντοπισμό και στην κατάσχεση άνω των 4 000 τόνων αποβλήτων (π.χ. χρησιμοποιημένα ηλεκτρονικά είδη, απόβλητα μπαταριών, μεταχειρισμένα οχήματα, εκτυπωτικά μηχανήματα), και 493 ειδών ΟΚΟ και ΗFC.
SILVER AXE VI	Ετήσια επιχείρηση υπό την καθοδήγηση της Ευρωπόλ. Η OLAF συμμετείχε παρέχοντας εμπειρογνώσια για τον εντοπισμό και την παρακολούθηση ύποπτων αποστολών. Κατά την επιχείρηση κατασχέθηκαν περισσότεροι από 1 200 τόνοι παράνομων φυτοφαρμάκων, με τη συμμετοχή 35 διαφορετικών χωρών. Οδήγησε σε κατασχέσεις παράνομων και παραποιημένων προϊόντων αξίας περίπου 80 εκατ. EUR. Η OLAF αντάλλαξε επιχειρησιακές πληροφορίες με τις τελωνειακές αρχές των κρατών μελών και της Κίνας, της Ουκρανίας, της Ρωσίας και της Κολομβίας. Εντόπισε ύποπτα φορτία παράνομων φυτοφαρμάκων, με αποτέλεσμα την κατάσχεση περίπου 39 τόνων συνολικά.

5. ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

5.1. Μεταφορά της οδηγίας PIF

Η οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης (στο εξής: οδηγία PIF) άρχισε να ισχύει στις 5 Ιουλίου 2017. Η προθεσμία για τη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο έληξε στις 6 Ιουλίου 2019.

Η Επιτροπή δημοσίευσε την πρώτη από τις τρεις **εκθέσεις σχετικά με τη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο**, όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 18 της εν λόγω οδηγίας, στις 6 Σεπτεμβρίου 2021. Η έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, μολονότι όλα τα κράτη μέλη έχουν μεταφέρει την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο, **απαιτείται περαιτέρω δράση για την αντιμετώπιση των εκκρεμών ζητημάτων συμμόρφωσης**. Τονίζει ότι η ορθή μεταφορά των ορισμών, των κυρώσεων, των κανόνων δικαιοδοσίας και των προθεσμιών παραγραφής της οδηγίας PIF για την απάτη και άλλα αδικήματα που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ είναι απαραίτητη για να μπορέσει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία να διεξάγει αποτελεσματικές έρευνες και διώξεις. Η έκθεση τονίζει επίσης ότι η συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των κρατών μελών είναι ζωτικής σημασίας.

Τον Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει **διαδικασίες επί παραβάσει** κατά οκτώ κρατών μελών⁶⁰ για μη ορθή μεταφορά της οδηγίας PIF στο εθνικό τους δίκαιο. Τον Φεβρουάριο του 2022 η Επιτροπή κίνησε διαδικασίες επί παραβάσει κατά πέντε ακόμα κρατών μελών⁶¹. Τον Μάιο του 2022 η Επιτροπή κίνησε διαδικασίες επί παραβάσει κατά τεσσάρων ακόμα κρατών μελών⁶².

⁶⁰ Ελλάδα, Ισπανία, Κροατία, Λετονία, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία, Ρουμανία και Φινλανδία.

⁶¹ Βέλγιο, Κύπρος, Σλοβενία, Σλοβακία και Σουηδία.

⁶² Εσθονία, Ουγγαρία, Μάλτα και Κάτω Χώρες.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει την ορθή και ολοκληρωμένη μεταφορά της οδηγίας PIF στο εθνικό δίκαιο, με περαιτέρω διαδικασίες επί παραβάσει, εάν χρειαστεί.

Η Επιτροπή προετοιμάζει μια δεύτερη έκθεση για τη μεταφορά της οδηγίας PIF στο εθνικό δίκαιο, η οποία αναμένεται εντός του τρίτου τριμήνου του 2022. Η παρούσα έκθεση θα επικεντρωθεί στην καταλληλότητα του κατώτατου ορίου των 10 εκατ. EUR για τον ΦΠΑ και στην αποτελεσματικότητα των διατάξεων της οδηγίας στον τομέα της απάτης σε σχέση με τις δημόσιες συμβάσεις και τις προθεσμίες παραγραφής.

5.2. Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Η απάτη σε βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ μπορεί επίσης να είναι ο **πρόδρομος άλλων εγκλημάτων** (δηλαδή μπορεί να αποτελεί κύριο αδίκημα). Επομένως, παρότι δεν συνδέεται άμεσα με την προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ, το νομικό πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας είναι συναφές εν προκειμένω.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν αναφέρει την πλήρη μεταφορά της πέμπτης οδηγίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες⁶³ σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁶⁴.

5.3. Μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας

Ο κανονισμός για τον **μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας** (ΜΑΑ) άρχισε να ισχύει στις 19 Φεβρουαρίου 2021. Ο ΜΑΑ χρηματοδοτεί μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στα κράτη μέλη από την έναρξη της πανδημίας τον Φεβρουάριο του 2020 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2026. Προκειμένου να επωφεληθούν από τον ΜΑΑ, τα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα οικεία **εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας**. Κάθε σχέδιο καθορίζει τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις που πρέπει να υλοποιηθούν έως το τέλος του 2026, επιτρέποντας στα κράτη μέλη να λάβουν χρηματοδότηση έως ένα ποσό που έχει συμφωνηθεί προηγουμένως.

Κάθε σχέδιο θα πρέπει να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις που προσδιορίζονται στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο⁶⁵, ιδίως τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις⁶⁶ του 2019 και του 2020 που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο. Θα πρέπει επίσης να προωθεί την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και να

⁶³ Οδηγία (ΕΕ) 2018/843 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, και για την τροποποίηση των οδηγιών 2009/138/ΕΚ και 2013/36/ΕΕ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (ΕΕ L 156 της 19.6.2018, σ. 43).

⁶⁴ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing_en#eu

⁶⁵ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_el

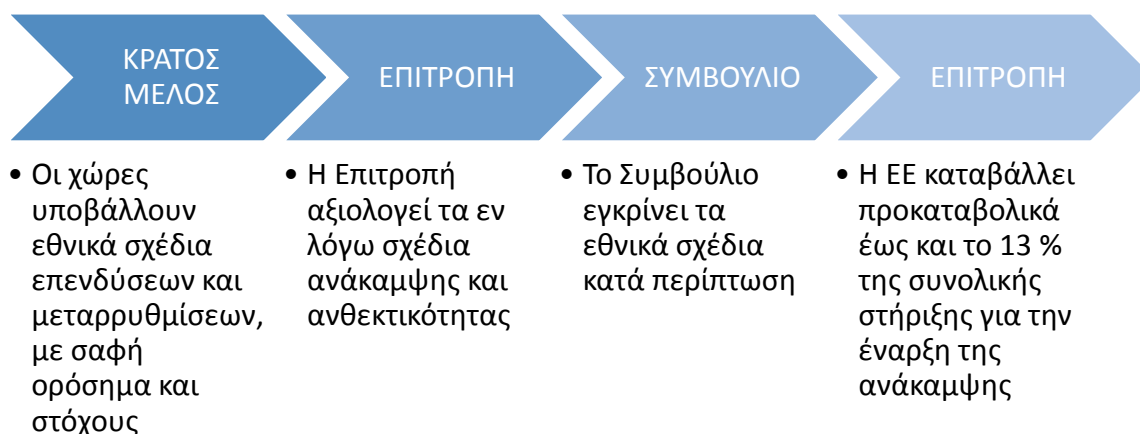
⁶⁶ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/european-semester-timeline/spring-package_el

καθιστά τις οικονομίες και τις κοινωνίες των κρατών μελών πιο ανθεκτικές. Οι επενδύσεις πρέπει να τηρούν την απαίτηση «εφόσον δεν βλάπτουν σοβαρά»⁶⁷.

Ο ΜΑΑ είναι ένα **μέσο που βασίζεται στις επιδόσεις**. Η εκπλήρωση των συμφωνηθέντων οροσήμων και στόχων για την επίτευξη των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που παρουσιάζονται στα σχέδια καθιστά δυνατή την εκταμίευση επιχορηγήσεων και δανείων στα κράτη μέλη.

Ο κανονισμός ΜΑΑ⁶⁸ απαιτεί από τα κράτη μέλη να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και να διασφαλίζουν ότι η **χρήση των κονδυλίων συμμορφώνεται με την ισχύουσα ενωσιακή και εθνική νομοθεσία**. Για τον σκοπό αυτόν, το κράτος μέλος πρέπει να προβλέψει αποτελεσματικό και αποδοτικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου και την ανάκτηση των αδικαιολογήτως καταβληθέντων ή μη ορθώς χρησιμοποιηθέντων ποσών. Αυτό το **νέο μοντέλο λειτουργίας** παρέχει στα κράτη μέλη σημαντική ευθύνη για τη διασφάλιση της προστασίας των πόρων αυτών από την απάτη, τη διαφθορά, τη σύγκρουση συμφερόντων (που ορίζονται ως «σοβαρές παρατυπίες») και τη διπλή χρηματοδότηση.

Σχήμα 4 — Διαδικασία αξιολόγησης των εθνικών σχεδίων

Συνεπώς, κάθε σχέδιο περιλαμβάνει ένα **τμήμα εσωτερικού και λογιστικού ελέγχου** στο οποίο τα κράτη μέλη περιγράφουν τα μέτρα (συμπεριλαμβανομένων των μέτρων για την καταπολέμηση της απάτης) τα οποία θα εφαρμόσουν και προσδιορίζουν **συγκεκριμένα ορόσημα και στόχους** για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ από σοβαρές παρατυπίες και διπλή χρηματοδότηση. Η Επιτροπή μπορεί να αξιολογήσει θετικά ένα σχέδιο μόνον εάν αξιολογεί θετικά τα οικεία συστήματα ελέγχου. Ως υπηρεσία της Επιτροπής, η OLAF συνέβαλε στην αξιολόγηση από την Επιτροπή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας των κρατών μελών, παρέχοντας **στοχευμένες συμβουλές για την καταπολέμηση της απάτης**. Η

⁶⁷ Κανένα μέτρο που περιλαμβάνεται στον ΜΑΑ δεν θα πρέπει να οδηγεί σε στόχους σημαντικής επιβάρυνσης, όπως ορίζονται στο άρθρο 17 του κανονισμού (ΕΕ) 2020/852 σχετικά με την ταξινόμηση.

⁶⁸ Άρθρο 22 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17).

συνεργασία με τις εθνικές αρχές συνεχίζεται για την ανταλλαγή απόψεων και τη διευκόλυνση της διάδοσης ορθών πρακτικών και εμπειριών (όπως η χρήση εργαλείων ΤΠ — βλ. επίσης τμήμα 4.2.1).

Στιγμιότυπο 11 — Επιχείρηση SENTINEL

Τον Σεπτέμβριο του 2021 η Ευρωπόλ, η OLAF, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η Eurojust και 21 κράτη μέλη ένωσαν τις δυνάμεις τους στο πλαίσιο της **επιχείρησης SENTINEL** για να προβλέψουν το αναμενόμενο κύμα απάτης που επηρεάζει τα κονδύλια ανάκαμψης. Για τον σκοπό αυτόν, η Ευρωπόλ θέσπισε ειδικό εσωτερικό μηχανισμό για την επεξεργασία επιχειρησιακών δεδομένων, τη συνδρομή στην ανταλλαγή πληροφοριών και την υποστήριξη υποθέσεων σε εξέλιξη. Οι κοινές δραστηριότητες στόχευαν την απάτη, καθώς και τη φοροδιαφυγή, την απάτη σχετικά με τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, τη διαφθορά, την υπεξαίρεση, την κατάχρηση και τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Τον Φεβρουάριο του 2022 η Ευρωπόλ και η OLAF εξέδωσαν κοινή έκθεση με τίτλο «Assessing the Threats to the Next Generation EU (NGEU) Fund» [Αξιολόγηση των απειλών για το χρηματοδοτικό μέσο Next Generation EU (NGEU)].

Μεταξύ των υποχρεώσεων των κρατών μελών όσον αφορά τα μέτρα για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, σημαντική θέση κατέχει η συλλογή δεδομένων σχετικά με τους δικαιούχους, τους εργολάβους, τους υπεργολάβους και τους πραγματικούς δικαιούχους. Η Επιτροπή έθεσε το Arachne στη διάθεση των κρατών μελών προς χρήση σε σχέση με τον ΜΑΑ.

Έως το τέλος του 2021 είχαν εγκριθεί 22 εθνικά σχέδια. Ήταν 25 στις 31 Ιουλίου 2022⁶⁹.

5.4. Προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος

Παράνομες δραστηριότητες και περιστατικά κατάχρησης δικαίου μπορεί να συμβούν σε οποιονδήποτε οργανισμό, ιδιωτικό ή δημόσιο, μεγάλο ή μικρό. Μπορούν να λάβουν πολλές μορφές, όπως διαφθορά, απάτη, αθέμιτες πρακτικές ή αμέλεια των επιχειρήσεων. Εάν δεν αντιμετωπιστούν, οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να βλάψουν σοβαρά το δημόσιο συμφέρον. Όσοι εργάζονται σε κάποιον οργανισμό ή έρχονται σε επαφή με αυτόν στο πλαίσιο των εργασιακών δραστηριοτήτων τους είναι συχνά οι πρώτοι που ανακαλύπτουν τα εν λόγω περιστατικά και, συνεπώς, βρίσκονται στην πλεονεκτική θέση να ενημερώσουν τους αρμοδίους για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Οι **μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος**, δηλαδή τα άτομα που καταγγέλλουν (στον οικείο οργανισμό ή σε εξωτερική αρχή) ή αποκαλύπτουν (στο κοινό) πληροφορίες σχετικά με αξιόποινες πράξεις που έχουν αποκτηθεί σε εργασιακό πλαίσιο, συμβάλλουν στην **πρόληψη ζημιών και στον εντοπισμό απειλών ή βλάβης** για το δημόσιο συμφέρον, οι οποίες διαφορετικά ενδέχεται να μείνουν απαρατήρητες.

Ωστόσο, σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, η προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος είναι ανομοιογενής και κατακερματισμένη. Συνεπώς, ο φόβος αντιποίνων αποθαρρύνει συχνά τους δυνητικούς μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος από την αναφορά των ανησυχιών τους.

Η οδηγία για την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της ΕΕ, η οποία εκδόθηκε στις 23 Οκτωβρίου 2019, έδωσε στα κράτη μέλη προθεσμία έως τις 17 Δεκεμβρίου 2021 να τη μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο. Καλύπτει πολλούς βασικούς τομείς του δικαίου της ΕΕ, όπως η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η προστασία των δεδομένων, η προστασία των οικονομικών συμφερόντων της

⁶⁹ Δεν έχει εγκριθεί ακόμη το σχέδιο της Ουγγαρίας και των Κάτω Χωρών.

ΕΕ, η ασφάλεια των τροφίμων και των προϊόντων, η δημόσια υγεία, η προστασία του περιβάλλοντος και η πυρηνική ασφάλεια.

Έως το τέλος του 2021 μόνο πέντε κράτη μέλη⁷⁰ είχαν θεσπίσει ειδική νομοθεσία. Έως τον Ιούνιο του 2022 τέσσερα ακόμα κράτη μέλη⁷¹ προέβησαν στην εν λόγω ενέργεια. Μόνο ένα κράτος μέλος⁷² δεν έχει ακόμη κινήσει καμία διαδικασία. Τρία κράτη μέλη⁷³ έχουν μάλιστα διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

Έως τις 17 Δεκεμβρίου 2023 η Επιτροπή πρέπει να υποβάλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την εκτέλεση και εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

5.5. Εργαλειοθήκη για το κράτος δικαίου

Στο πλαίσιο της λεγόμενης **εργαλειοθήκης για το κράτος δικαίου**, η Επιτροπή έχει αναπτύξει μια σειρά μέσων για την αντιμετώπιση διαφόρων προκλήσεων όσον αφορά το κράτος δικαίου.

Περιλαμβάνει τον **ευρωπαϊκό μηχανισμό για το κράτος δικαίου**, με επίκεντρο την **ετήσια έκθεση για το κράτος δικαίου**. Αποσκοπεί στην **ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και της κατανόησης των εξελίξεων** στα κράτη μέλη, ώστε να είναι σε θέση να εντοπίζουν τις προκλήσεις για το κράτος δικαίου, να αναπτύσσουν πιθανές λύσεις και να επιδιώκουν τη στήριξη σε πρώιμο στάδιο. Ο μηχανισμός προβλέπει επίσης διαδικασία **ετήσιου διαλόγου** μεταξύ της Επιτροπής, του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από κοινού με τα κράτη μέλη, καθώς και με τα εθνικά κοινοβούλια, την κοινωνία των πολιτών και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με το κράτος δικαίου.

5.5.1. Έκθεση για το κράτος δικαίου — κύρια πορίσματα και επισημάνσεις σε σχέση με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ

Η έκθεση του 2021 για το κράτος δικαίου⁷⁴, συμπεριλαμβανομένων των 27 κεφαλαίων της ανά χώρα, παρουσιάζει θετικές και αρνητικές εξελίξεις κατά την περίοδο από τον Ιούλιο του 2020 έως τον Ιούνιο του 2021, σε όλα τα κράτη μέλη σε τέσσερις βασικούς τομείς για το κράτος δικαίου: το **σύστημα δικαιοσύνης**, το **πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς**, την **πολυφωνία και την ελευθερία των μέσων επικοινωνίας** και **άλλα θεσμικά ζητήματα** σχετικά με το σύστημα ελέγχων και ισορροπιών. Ζητήματα που σχετίζονται με το σύστημα απονομής δικαιοσύνης ή το πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς μπορούν να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στον τρόπο με τον οποίο προστατεύονται τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ σε ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος.

Η τρίτη έκθεση για το κράτος δικαίου, που εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2022⁷⁵, καλύπτει την περίοδο από τον Ιούλιο του 2021 έως τον Ιούνιο του 2022 και περιλαμβάνει για πρώτη φορά ειδικές συστάσεις προς όλα τα κράτη μέλη, όπως ανακοινώθηκε από την πρόεδρο κ. von der Leyen στην ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης το 2021. Σύμφωνα με τον προληπτικό χαρακτήρα της έκθεσης, στόχος των συστάσεων είναι να στηρίξουν τα κράτη μέλη στις προσπάθειές τους να προωθήσουν τις τρέχουσες ή σχεδιαζόμενες μεταρρυθμίσεις, να

⁷⁰ Δανία, Λιθουανία, Μάλτα, Πορτογαλία και Σουηδία.

⁷¹ Γαλλία, Κροατία, Κύπρος και Λετονία.

⁷² Ουγγαρία.

⁷³ Δανία, Γαλλία και Λετονία.

⁷⁴ COM(2021) 700 final της 20.7.2021.

⁷⁵ COM(2022) 500 final της 13.7.2022.

ενθαρρύνουν τις θετικές εξελίξεις και να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να εντοπίσουν πού ενδέχεται να χρειαστούν βελτιώσεις ή να δοθεί συνέχεια σε πρόσφατες αλλαγές ή μεταρρυθμίσεις, με σκοπό επίσης την αντιμετώπιση συστημικών προκλήσεων σε ορισμένες περιπτώσεις.

5.5.2. Πρόοδος στην εφαρμογή του κανονισμού της ΕΕ περί γενικού καθεστώτος αιρεσιμότητας για την προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ

Ο κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 2020/2092 περί **γενικού καθεστώτος αιρεσιμότητας** αποσκοπεί στην προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ από παραβιάσεις των αρχών του κράτους δικαίου που επηρεάζουν ή απειλούν σοβαρά να επηρεάσουν τη χρηστή δημοσιονομική διαχείρισή του ή τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ κατά τρόπο επαρκώς άμεσο.

Στις 2 Μαρτίου 2022 η **Επιτροπή εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές**⁷⁶ στις οποίες επεξηγεί τον τρόπο με τον οποίο θα εφαρμόσει τον κανονισμό, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου με τον οποίο θα προστατεύονται τα δικαιώματα των τελικών αποδεκτών και των δικαιούχων ενωσιακής χρηματοδότησης (βλ. **τμήμα 7**).

Η Επιτροπή κίνησε μία διαδικασία βάσει του κανονισμού για την αιρεσιμότητα.

5.6. Πολιτική για την καταπολέμηση της διαφθοράς

Το 2021 η Επιτροπή συνέχισε να παρέχει **τεχνική υποστήριξη** στα κράτη μέλη στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς και της ακεραιότητας μέσω των προγραμμάτων της και συγκεκριμένα του **προγράμματος στήριξης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων** και του νεοσυσταθέντος **Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης**. Η τεχνική υποστήριξη διευκόλυνε την επανεξέταση των διαδικασιών για την επιλογή και την αξιολόγηση δικαστών και εισαγγελέων, καθώς και την επιβολή μέτρων για την καταπολέμηση της διαφθοράς στους τομείς της εκπαίδευσης, του περιβάλλοντος και του αθλητισμού. Ορισμένες εθνικές αρχές έλαβαν στήριξη για τη θέσπιση μηχανισμών παρακολούθησης του εθνικού τους σχεδίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς, την αναθεώρηση των κανόνων τους με σκοπό τη διαχείριση των συγκρούσεων συμφερόντων, τη διασφάλιση της εποπτείας των δημόσιων δαπανών ή την επίδειξη ετοιμότητας για την προσχώρηση στη σύμβαση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) για την καταπολέμηση της δωροδοκίας.

Η Επιτροπή διοργανώνει **εργαστήρια ανταλλαγής εμπειριών για την καταπολέμηση της διαφθοράς** σε ολόκληρη την ΕΕ. Στις 13 Δεκεμβρίου 2021 στο 14ο εργαστήριο ανταλλαγής εμπειριών συμμετείχαν εκπρόσωποι των κρατών μελών της ΕΕ, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής και της ακαδημαϊκής κοινότητας για να συζητήσουν το θέμα της ανθεκτικότητας στην καταπολέμηση της διαφθοράς σε περιόδους κρίσης. Η Επιτροπή στηρίζει επίσης **έργα που αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στη βελτίωση της ακεραιότητας και στην αντιμετώπιση της διαφθοράς** στα κράτη μέλη της ΕΕ. Το 2021 χρηματοδοτήθηκαν έργα για την καταπολέμηση της διαφθοράς στο πλαίσιο του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας «Αστυνομική συνεργασία» (ISFP) 2014-2020 τα οποία περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το έργο C.O.R.E, το οποίο αποσκοπεί στην ανάπτυξη και την επικύρωση μιας αναπαραγόμενης διαδικασίας για τον υπολογισμό του κινδύνου διαφθοράς στις δημόσιες συμβάσεις κατά την περίοδο της πανδημίας, με βάση τη συλλογή και τη διασταυρούμενη επεξεργασία δεδομένων για τις δημόσιες συμβάσεις. Η διαδικασία αποσκοπεί στην ενίσχυση του έγκαιρου εντοπισμού του κινδύνου διαφθοράς και στην προώθηση μιας ισχυρότερης βάσης αποδεικτικών στοιχείων για την πολιτική μεταρρύθμιση, εξυπηρετώντας πρωτίστως τις αρχές καταπολέμησης της διαφθοράς και τις

⁷⁶ COM(2022) 1382 final της 2.3.2022.

υπηρεσίες επιβολής του νόμου αλλά και δημοσιογράφους και το ευρύ κοινό για την επίτευξη στόχων λογοδοσίας.

Η Επιτροπή ενθαρρύνει επίσης τα κράτη μέλη να θεσπίσουν **εθνικές στρατηγικές για την καταπολέμηση της διαφθοράς**, καθώς οι εν λόγω στρατηγικές διασφαλίζουν ότι:

- οι πολιτικές δεσμεύσεις μετατρέπονται σε συγκεκριμένες δράσεις·
- τα νομοθετικά ή θεσμικά κενά αντιμετωπίζονται με συνεκτικό, ολοκληρωμένο και συντονισμένο τρόπο· και
- οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της διαφθοράς προσαρμόζονται στο εξελισσόμενο τοπίο.

6. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

6.1. Πηγές δεδομένων και μεθοδολογία

Η παρούσα ενότητα βασίζεται κυρίως σε στοιχεία που υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη στους τομείς των παραδοσιακών ιδίων πόρων (ΠΠ) και της επιμερισμένης διαχείρισης, καθώς και από τις υποψήφιες χώρες στον τομέα της προενταξιακής βοήθειας. Τα στοιχεία που αφορούν τις άμεσες δαπάνες (**τμήμα 6.1.2**) εξάγονται από το εσωτερικό λογιστικό σύστημα της Επιτροπής. Στο **πλαίσιο 2** προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες πραγματοποιείται η υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη και ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιούνται στο παρόν τμήμα.

Πλαίσιο 2: Κοινοποίηση παρατυπιών από τα κράτη μέλη

Οι τομεακοί κανονισμοί που αφορούν τους ΠΠ και τα ταμεία επιμερισμένης διαχείρισης καθορίζουν ορισμένες προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα κράτη μέλη πρέπει να αναφέρουν τις παρατυπίες που εντοπίζονται στους εν λόγω τομείς.

Χρησιμοποιούν δύο συστήματα ΤΠ για την κοινοποίηση παρατυπιών: το OWNRES στον τομέα των ΠΠ και το IMS για το καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης και προενταξιακής βοήθειας.

Όσον αφορά τους ΠΠ, τα κράτη μέλη πρέπει να αναφέρουν τις εντοπισθείσες παρατυπίες και περιπτώσεις απάτης που αφορούν ποσό άνω των 10 000 EUR και να διευκρινίζουν στην αναφορά τους αν η εντοπισθείσα υπόθεση αφορά απάτη ή όχι.

Όσον αφορά την επιμερισμένη διαχείριση, εφαρμόζεται το ίδιο οικονομικό κατώτατο όριο και τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν ταξινόμηση της κοινοποιούμενης παρατυπίας, αναφέροντας αν πρόκειται για υπόθεση υπόνοιας απάτης, βεβαιωμένης απάτης ή απλής (διοικητικής) παρατυπίας. Τα κράτη μέλη μπορούν να επικαιροποιούν ανά πάσα στιγμή τις κοινοποιηθείσες παρατυπίες, τροποποιώντας επίσης την ταξινόμησή τους. Σε περίπτωση απλής παρατυπίας, ισχύουν περαιτέρω παρεκκλίσεις και τα κράτη μέλη δεν χρειάζεται να αναφέρουν περιπτώσεις:

- (1) στις οποίες η παρατυπία έγκειται μόνο στην αδυναμία μερικής ή πλήρους εκτέλεσης μιας πράξης που περιλαμβάνεται στο συγχρηματοδοτούμενο επιχειρησιακό πρόγραμμα λόγω της πτώχευσης του δικαιούχου·
- (2) οι οποίες γνωστοποιούνται ηθελήμενα από τον δικαιούχο στη διαχειριστική αρχή ή στην αρχή πιστοποίησης, πριν αυτές τις αντιληφθούν, είτε πριν είτε μετά την καταβολή της δημόσιας συνεισφοράς·
- (3) τις οποίες εντοπίζει και διορθώνει η διαχειριστική αρχή ή η αρχή πιστοποίησης πριν να περιληφθεί η οικεία δαπάνη σε δήλωση δαπανών και να υποβληθεί στην Επιτροπή.

Στην παρούσα έκθεση χρησιμοποιούνται δύο ευρείες κατηγορίες για τις περιπτώσεις που κοινοποιούν τα κράτη μέλη: **δόλιες παρατυπίες** και **μη δόλιες παρατυπίες**.

Δόλιες παρατυπίες είναι εκείνες για τις οποίες τα κράτη μέλη παρείχαν την ταξινόμηση της **απάτης** στον τομέα των ΠΠ ή της **υπόνομιας απάτης** ή της **βεβαιωμένης απάτης** σε σχέση με την επιμερισμένη διαχείριση και την προενταξιακή βοήθεια.

Οι υπόλοιπες περιπτώσεις αναφέρονται ως **μη δόλιες παρατυπίες**.

Το 2021 κοινοποιήθηκαν συνολικά 11 218 παρατυπίες, οι οποίες αφορούσαν περίπου 3,24 δισ. EUR. Όσον αφορά τον αριθμό των παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν, η κατάσταση είναι σταθερή σε σύγκριση με το 2020, με μικρή μείωση περίπου 5 %. Ωστόσο, τα σχετικά ποσά αντιπροσωπεύουν σημαντική αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος, έχοντας υπερδιπλασιαστεί (+ 121 %).

Στο **πλαίσιο 3** παρέχεται ένα σύντομο μεθοδολογικό σημείωμα σχετικά με τον τρόπο ερμηνείας των εν λόγω στοιχείων και αυτών που δημοσιεύονται στα ακόλουθα τμήματα.

Πλαίσιο 3: Μεθοδολογικό σημείωμα

Η κοινοποίηση παρατυπιών υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς.

Όσον αφορά τους ΠΠ, το χρονικό διάστημα μεταξύ της στιγμής κατά την οποία διαπράττονται οι παρατυπίες και του χρόνου εντοπισμού τους εξαρτάται από το είδος του ελέγχου: οι έλεγχοι παράδοσης επιτρέπουν τον άμεσο εντοπισμό, ενώ οι έλεγχοι μετά την παράδοση διενεργούνται εντός της τριετούς προθεσμίας για την κοινοποίηση τελωνειακής οφειλής. Επομένως, ο εντοπισμός παρατυπιών μπορεί να διαρκέσει έως και τρία έτη από την παράδοση των εμπορευμάτων. Η κοινοποίηση μετά τον εντοπισμό είναι συνήθως σύντομη, λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων νόμιμων προθεσμιών.

Όσον αφορά τις δαπάνες, με εξαίρεση τις δόλιες παρατυπίες που εντοπίζονται πριν από την πληρωμή, δηλαδή αποτρέπονται, η μεγάλη πλειονότητα των κοινοποιούμενων παρατυπιών (δόλιες και μη δόλιες) εντοπίζεται κατά τη διάρκεια των εκ των υστέρων ελέγχων. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει χρονικό κενό μεταξύ της στιγμής κατά την οποία διαπράττονται οι παρατυπίες και της ημερομηνίας κατά την οποία κοινοποιούνται στην Επιτροπή. Αυτό κυμαίνεται, κατά μέσο όρο, από δύομισι έως τρία έτη⁷⁷.

Πολλές δαπάνες της ΕΕ ακολουθούν επίσης πολυετείς κύκλους, με σταδιακή αύξηση της υλοποίησης έως το κλείσιμο του προγράμματος (συνήθως v+2 ή v+3 σε σχέση με το τελευταίο έτος του κύκλου, δηλαδή 2022-2023 σε σχέση με την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού), οι οποίες αντιπροσωπεύουν επίσης έτη με κορύφωση στην κοινοποίηση παρατυπιών.

Για τους λόγους αυτούς, η σύγκριση ανά έτος όσον αφορά την κοινοποίηση παρατυπιών δεν παρέχει αξιόπιστη εικόνα της κατάστασης, ιδίως σε σχέση με τις διακυμάνσεις που αφορούν τον δημοσιονομικό αντίκτυπο, καθώς αυτό θα μπορούσε να επηρεαστεί από πολύ λίγες υποθέσεις υψηλής αξίας.

Κατά συνέπεια, μαζί με τις διακυμάνσεις από έτος σε έτος, η παρούσα έκθεση (και το συνοδευτικό έγγραφο για τη στατιστική αξιολόγηση των παρατυπιών) παρουσιάζει επίσης μια πολυετή προοπτική (ανά περίοδο προγραμματισμού για την πολιτική συνοχής και την προενταξιακή πολιτική και ανά πενταετία για τους άλλους τομείς) προκειμένου να μετριαστεί τυχόν στρέβλωση της ανάλυσης από τους παράγοντες που επισημάνθηκαν παραπάνω.

⁷⁷ Αυτό είναι το χρονικό διάστημα που μετρήθηκε για τις παρατυπίες που κοινοποιήθηκαν στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής. Βλ. το έγγραφο «Statistical evaluation of irregularities reported in 2021» (Στατιστική αξιολόγηση των παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν το 2021) που συνοδεύει την παρούσα έκθεση, τμήμα 4.5.1.

6.2. Έσοδα

ΠΠΠ: μεταβολή των στοιχείων το 2021 σε σύγκριση με τον μέσο όρο της πενταετίας 2017-2021

- 3 % ο αριθμός των δόλιων και μη δόλιων παρατυπιών

+ 32 % τα χρηματικά ποσά που συνδέονται με δόλιες παρατυπίες

+ 13 % τα χρηματικά ποσά που συνδέονται με μη δόλιες παρατυπίες

Το 2021 η Επιτροπή ενέκρινε πρόταση για την τροποποίηση του κανονισμού για την απόδοση των ιδίων πόρων⁷⁸ με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση του συστήματος απόδοσης των ιδίων πόρων, προκειμένου να διασφαλιστούν τακτικές και έγκαιρες πληρωμές στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Επιπλέον, εφαρμόστηκε νέα στρατηγική επιβολής με στόχο την ταχύτερη αντίδραση έναντι επικείμενων κινδύνων και την καλύτερη προστασία των ΠΠΠ.

6.2.1. Απάτη στον τομέα του ΦΠΑ

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έχει την αρμοδιότητα να διερευνά σοβαρά αδικήματα κατά του κοινού συστήματος ΦΠΑ. Τα εν λόγω αδικήματα θα πρέπει να συνδέονται με το έδαφος δύο ή περισσότερων κρατών μελών και να περιλαμβάνουν συνολική ζημία τουλάχιστον 10 εκατ. EUR.

Το 2021 η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία διερεύνησε 91 παρόμοιες υποθέσεις για εκτιμώμενες ζημίες 2,5 δισ. EUR⁷⁹.

6.2.2. Παραδοσιακοί ίδιοι πόροι

Το 2021 η πανδημία COVID-19 συνέχισε να επηρεάζει τη ζωή όλων των ανθρώπων και των επιχειρήσεων στην ΕΕ. Ενώ το 2020 η πανδημία αντιμετωπίστηκε ως κατάσταση έκτακτης ανάγκης, το 2021 κατέστη δεδομένο γεγονός, όπως μαρτυρούν τα αριθμητικά στοιχεία για τον όγκο των εισαγωγών: μετά την έντονη μείωση των εισαγωγών της ΕΕ των 27 κατά 11,6 % το 2020, οι εισαγωγές αυξήθηκαν το 2021 κατά 23 %.

Πίνακας 3 — Έσοδα: Παρατυπίες που εντοπίστηκαν και κοινοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη — ΠΠΠ — το 2021

Τομέας του προϋπολογισμού	Δόλιες παρατυπίες		Μη δόλιες παρατυπίες		FDR ⁸⁰	IDR ⁸¹
	Αριθ.	EUR (εκατ.)	Αριθ.	EUR (εκατ.)	%	%
Παραδοσιακοί ίδιοι πόροι ΕΕ-27	482	157,1	3 506	366,8	0,63 %	1,48 %

⁷⁸ Ο κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 2022/615 του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 609/2014 εκδόθηκε στις 5 Απριλίου 2022.

⁷⁹ Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, Ετήσια έκθεση 2021, σ. 10.

⁸⁰ FDR — Ποσοστό εντοπισμού περιπτώσεων απάτης: Ποσοστό των χρηματικών ποσών που συνδέονται με δόλιες παρατυπίες επί του συνόλου των βεβαιωμένων ιδίων πόρων και του εκτιμώμενου ποσού.

⁸¹ IDR — Ποσοστό εντοπισμού παρατυπιών: Ποσοστό των χρηματικών ποσών που συνδέονται με μη δόλιες παρατυπίες επί του συνόλου των βεβαιωμένων ιδίων πόρων και του εκτιμώμενου ποσού.

Το 2021 ο αριθμός των δόλιων και μη δόλιων παρατυπιών που σχετίζονται με τους ΠΠΠ (βλ. **πίνακα 3**) παρέμεινε αρκετά σταθερός, με μείωση μόνο κατά 3 % σε σύγκριση με τον μέσο όρο πενταετίας. Ο αριθμός των δόλιων παρατυπιών αυξήθηκε κατά 1 % και οι μη δόλιες παρατυπίες μειώθηκαν κατά 4 %. Από όλες τις περιπτώσεις δόλιων και μη δόλιων παρατυπιών που εντοπίστηκαν το 2021, το 12 % ταξινομήθηκαν ως δόλιες. Το σχετικό ποσό ΠΠΠ αυξήθηκε και ήταν το υψηλότερο ποσό ΠΠΠ που εντοπίστηκε κατά την τελευταία πενταετία. Τόσο για τις δόλιες όσο και για τις μη δόλιες παρατυπίες, το ποσό των ΠΠΠ που εντοπίστηκε αυξήθηκε σε σύγκριση με τον μέσο όρο πενταετίας κατά 32 % και 13 %, αντίστοιχα. Συνολικά, το ποσό των ΠΠΠ αυξήθηκε κατά 18 % το 2021 σε σχέση με τον μέσο όρο για την περίοδο 2017-2021⁸².

Η καταπολέμηση της απάτης σε εθνικό επίπεδο, από κοινού με τις τελωνειακές υπηρεσίες, διαδραμάτισε καίριο ρόλο στον εντοπισμό περιπτώσεων απάτης το 2021. Οι επιθεωρήσεις από τις υπηρεσίες καταπολέμησης της απάτης ήταν ο πιο επιτυχημένος τρόπος εντοπισμού περιπτώσεων απάτης και υπερέβησαν τους ελέγχους μετά την παράδοση και τους ελέγχους παράδοσης για τον εντοπισμό δόλιων περιπτώσεων διαφυγής δασμών. Μη δόλιες παρατυπίες εντοπίστηκαν πρωτίστως μέσω ελέγχων μετά την παράδοση.

Στιγμιότυπο 12 — ΠΠΠ: συχνότερα επαναλαμβανόμενες παρατυπίες και είδη σχετικών εμπορευμάτων

Οι περισσότερες περιπτώσεις που κοινοποιήθηκαν το 2021 ως δόλιες και μη δόλιες αφορούν **δήλωση χαμηλότερης δασμολογητέας αξίας, εσφαλμένη προέλευση ή εσφαλμένη κατάταξη / ψευδή περιγραφή εμπορευμάτων**. Το **λαθρεμπόριο** παραμένει ένας από τους κύριους τύπους απάτης. Τα **κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, τα ηλεκτρικά μηχανήματα και ο ηλεκτρικός εξοπλισμός** ήταν τα είδη εμπορευμάτων τα οποία αφορούσαν περισσότερο οι περιπτώσεις απάτης και παρατυπιών, τόσο ως προς τον αριθμό των υποθέσεων όσο και ως προς τα χρηματικά ποσά, ενώ ακολουθούσαν **διάφορα χημικά προϊόντα, υποδήματα και προϊόντα καπνού** όσον αφορά τις ποσότητες, και τα **οχήματα και τα πλαστικά** όσον αφορά τον αριθμό των περιπτώσεων. Το 2021 η Κίνα παρέμεινε η κύρια χώρα προέλευσης των εμπορευμάτων που επηρεάστηκαν από παρατυπίες που κοινοποιήθηκαν ως δόλιες ή μη δόλιες.

Όσον αφορά τα προϊόντα που συνδέονται με τη νόσο COVID-19, το 2021 παρατηρήθηκε αξιοσημείωτη αύξηση των ποσών που κοινοποιήθηκαν ως παράτυπα για προϊόντα όπως τα **απολυμαντικά και τα προϊόντα αποστείρωσης, τα προστατευτικά ενδύματα και τα ιατρικά αναλώσιμα**. Ωστόσο, από την ανάλυση προκύπτει ότι ο αντίκτυπος των παρατυπιών που αφορούν προϊόντα τα οποία συνδέονται με τη νόσο COVID-19 παρέμεινε σε σχετικά χαμηλά επίπεδα το 2021 (54 % του συνολικού αριθμού παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν και 6 % των σχετικών ποσών).

Το 2021 η Επιτροπή συνέχισε να πραγματοποιεί επισκέψεις παρακολούθησης και ελέγχου, επιτόπου ή εξ αποστάσεως, για να διασφαλίσει την ορθή εφαρμογή της ενωσιακής τελωνειακής νομοθεσίας και της νομοθεσίας για τους ΠΠΠ. Όταν η συνεργασία και η πρόοδος στην αντιμετώπιση εκκρεμών ζητημάτων κρίνονται ανεπαρκείς, εφαρμόζονται διορθωτικά μέτρα.

Όπως αναφέρεται στην έκθεση PIF του 2020, τέτοιου είδους διορθωτικά μέτρα έχουν ήδη εφαρμοστεί από την Επιτροπή κατά του Ηνωμένου Βασιλείου σχετικά με δήλωση χαμηλότερης δασμολογητέας αξίας για κλωστοϋφαντουργικά είδη και υποδήματα από την Κίνα⁸³. Στις 8

⁸² Για πλήρη ανάλυση των παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν στον τομέα των ΠΠΠ, βλ. το έγγραφο «Statistical evaluation of irregularities reported for 2021» που συνοδεύει την παρούσα έκθεση, τμήμα 2.

⁸³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 32η ετήσια έκθεση για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και την καταπολέμηση της απάτης — 2020, στιγμιότυπο 1, σ. 13.

Μαρτίου 2022 το Δικαστήριο εξέδωσε την απόφασή του για την υπόθεση C-213/19⁸⁴ κατά του Ηνωμένου Βασιλείου. Η Επιτροπή βρίσκεται στη διαδικασία ανάλυσης των επιπτώσεων της εν λόγω απόφασης του ΔΕΕ τόσο για το Ηνωμένο Βασίλειο (π.χ. επανυπολογισμός των απωλειών ΠΠ) όσο και για τα άλλα κράτη μέλη.

Στιγμιότυπο 13 — Καταστρατήγηση και απορρόφηση των μέτρων εμπορικής άμυνας

Η παρακολούθηση των υφιστάμενων μέτρων εμπορικής άμυνας παρέμεινε προτεραιότητα το 2021. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στα μέτρα εμπορικής άμυνας στα οποία εντοπίστηκε αυξημένος κίνδυνος αποφυγής δασμών είτε μέσω πρακτικών καταστρατήγησης⁸⁵ είτε μέσω της μείωσης της τιμής εξαγωγής ή της απορρόφησης⁸⁶ της τιμής μεταπώλησης, μετά την επιβολή μέτρων αντιντάμπινγκ ή αντισταθμιστικών μέτρων.

Το 2021 η Επιτροπή κίνησε τέσσερις έρευνες σχετικά με την πιθανή καταστρατήγηση των εισαγωγών **υφασμάτων από ίνες γυαλιού**⁸⁷ από την Τουρκία και το Μαρόκο μετά την επιβολή δασμών αντιντάμπινγκ και αντισταθμιστικών δασμών στα εν λόγω προϊόντα καταγωγής Κίνας και Αιγύπτου το 2020. Υπήρξε επίσης μία έρευνα κατά της απορρόφησης για το ίδιο προϊόν καταγωγής Αιγύπτου. Με τον τρόπο αυτόν, ο συνολικός αριθμός των εν λόγω ερευνών που κινήθηκαν την τελευταία τριετία ανήλθε σε έντεκα και δύο, αντίστοιχα. Επιπλέον, το 2021 η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι ισχύοντες δασμοί αντιντάμπινγκ για δύο διαφορετικούς τύπους **αλουμινόχαρτου οικιακής χρήσης** από την Κίνα καταστρατηγούνταν μέσω της Ταϊλάνδης, όπου το προϊόν υποβαλλόταν μόνο σε ήσσονος σημασίας εργασίες συναρμολόγησης.

Ορισμένες από τις υποθέσεις που ερευνηθήκαν, οι οποίες αφορούσαν μεταφόρτωση μετά την αποστολή του υπό εξέταση προϊόντος από την Κίνα για να υποβληθεί σε επουσιώδεις εργασίες συναρμολόγησης στην Τουρκία και στο Μαρόκο, είναι χαρακτηριστικές των προκλήσεων που θέτει η πολιτική «Μία Ζώνη — Ένας Δρόμος» της Κίνας και της αποφασιστικότητας της Επιτροπής να λάβει αυστηρά μέτρα κατά του συνακόλουθου αθέμιτου εμπορίου.

6.3. Δαπάνες

Ενώ θεσπίστηκαν δυνατότητες ευελιξίας και μέσα για την αντιμετώπιση της κρίσης που προκάλεσε η πανδημία COVID-19, ο προϋπολογισμός της ΕΕ αντιμετώπισε επίσης νέες προκλήσεις και κινδύνους⁸⁸. Συνολικά, η Επιτροπή κατόρθωσε να διατηρήσει υψηλό επίπεδο κάλυψης και διασφάλισης των ελέγχων. Αυτό συνέβη και στα κράτη μέλη, τα οποία διενεργούν το μεγαλύτερο μέρος των λογιστικών ελέγχων και όλων των ελέγχων στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης.

⁸⁴ Απόφαση της 8ης Μαρτίου 2022. EU:C:2022:167.

⁸⁵ Βάσει του άρθρου 13 του βασικού κανονισμού αντιντάμπινγκ, καταστρατήγηση πραγματοποιείται όταν οι παραγωγοί-εξαγωγείς σε τρίτες χώρες εφαρμόζουν πρακτικές όπως η αποστολή του προϊόντος μέσω χώρας που δεν υπόκειται σε δασμούς (μεταφόρτωση), η ελαφρά τροποποίηση του προϊόντος ώστε να μην εμπίπτει στους δασμούς ή η εξαγωγή μέσω παραγωγού-εξαγωγέα με χαμηλότερους ατομικούς συντελεστές δασμών αντιντάμπινγκ ή αντισταθμιστικών δασμών (διοχέτευση μέσω εταιρείας).

⁸⁶ Μια άλλη πρακτική είναι η απορρόφηση του δασμού όταν οι εξαγωγείς, παρά τα επιβληθέντα μέτρα, μειώνουν τις τιμές τους για να υπερβούν τους δασμούς ή οι εισαγωγείς δεν αποτυπώνουν τον δασμό κατά τη μεταπώληση του προϊόντος στην Ένωση.

⁸⁷ Τα υφάσματα από ίνες γυαλιού χρησιμοποιούνται, για παράδειγμα, στην παραγωγή λεπίδων για ανεμογεννήτριες, στην παραγωγή σκαφών, φορτηγών και αθλητικού εξοπλισμού, καθώς και στο σύστημα αποκατάστασης σωλήνων.

⁸⁸ Βλ. 32η έκθεση PIF, ό.π., τμήμα 6.2, σ. 37-40.

Με τον τρόπο αυτόν εξασφαλίστηκε ότι η παρεχόμενη ευελιξία δεν οδήγησε σε χαλάρωση των ελέγχων. Οι τροποποιημένοι κανόνες που θεσπίστηκαν στις διαδικασίες ελέγχου των κρατών μελών ήταν περιορισμένοι σε διάρκεια και πεδίο εφαρμογής. Αυτό βοήθησε τους δικαιούχους και τα κράτη μέλη σε δύσκολες συνθήκες⁸⁹.

Έχουν επίσης θεσπιστεί ή είχαν ήδη τεθεί σε εφαρμογή αυστηρά μέτρα μετριασμού για τον μετριασμό των κινδύνων που συνδέονται με την αδυναμία διενέργειας επιτόπιων λογιστικών και άλλων ελέγχων. Αυτά περιλάμβαναν την αντικατάσταση των επιτόπιων λογιστικών ελέγχων από ελέγχους βάσει εγγράφων και εξ αποστάσεως ελέγχους, καθώς και τη δυνατότητα αντικατάστασης των επιτόπιων επιθεωρήσεων με λύσεις ΤΠ (φωτογραφίες με γεωσήμανση, δορυφορικές εικόνες, βιντεοδιασκέψεις κ.λπ.)⁹⁰.

Στο πλαίσιο αυτό, και σύμφωνα με την αναμενόμενη τάση, κατά την τελευταία πενταετία έχει μειωθεί ο αριθμός των παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν (δόλιες και μη δόλιες) σχετικά με τις δαπάνες της ΕΕ για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, ενώ οι παρατυπίες που συνδέονται με το δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020⁹¹ αυξάνονται, σύμφωνα με τους κύκλους υλοποίησης, με αποτέλεσμα να αντιπροσωπεύουν πλέον τη μεγάλη πλειονότητα των παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν (περίπου 90 %). Οι κοινοποιημένες παρατυπίες που αφορούν ετήσιες δαπάνες (άμεσες ενισχύσεις προς τους γεωργούς και μέτρα στήριξης της αγοράς) παρέμειναν σταθερές.

⁸⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τη συνέχεια που δόθηκε στην απαλλαγή για το οικονομικό έτος 2020 [COM(2022) 331 final της 30.6.2022, σ. 2].

⁹⁰ Αυτόθι.

⁹¹ Οι τομείς δαπανών που συνδέονται με τις περιόδους προγραμματισμού αφορούν τις πολιτικές αγροτικής ανάπτυξης, συνοχής, αλιείας και τις εσωτερικές πολιτικές.

Πίνακας 4 — Δαπάνες: παρατυπίες που εντοπίστηκαν και κοινοποιήθηκαν ανά τομέα του προϋπολογισμού το 2021

Τομέας του προϋπολογισμού	Δόλιες παρατυπίες		Μη δόλιες παρατυπίες		FDR ⁹²	IDR ⁹³
	Αριθ.	EUR (εκατ.)	Αριθ.	EUR (εκατ.)	%	%
Γεωργία	250	30,0	3 455	204,0	0,06 %	0,38 %
Αγροτική ανάπτυξη	144	16,5	2 400	94,7	0,12 %	0,68 %
Στήριξη της γεωργίας	98	13,0	1 015	107,5	0,03 %	0,27 %
Και τα δύο/Ασαφές	8	0,5	40	1,8	—	—
Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία	215	1 624,0	2 271	812,9	2,57 %	1,29 %
Πολιτική συνοχής και περιφερειακή πολιτική	155	1 605,5	1 627	588,5	3,42 %	1,25 %
Κοινωνική πολιτική	50	16,7	614	217,6	0,11 %	1,39 %
Αλιεία	10	1,8	70	6,8	0,35 %	1,32 %
Άλλα ταμεία επιμερισμένης διαχείρισης	0	0	45	4,3	0,00 %	0,22 %
Προενταξιακή βοήθεια	29	1,9	86	4,2	0,10 %	0,22 %
Προενταξιακή βοήθεια			1	0,4	—	—
Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας I	4	0,4	29	2,3	—	—
Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας II	25	1,5	56	1,5	—	—
Άμεσες δαπάνες	54	7,0	825	35,9	0,03 %	0,16 %
ΣΥΝΟΛΟ	548	1 662,9	6 682	1 061,3	1,0 %	0,63 %

6.3.1. Επιμερισμένη διαχείριση

⁹² FDR — Ποσοστό εντοπισμού περιπτώσεων απάτης: Ποσοστό των χρηματικών ποσών που συνδέονται με δόλιες παρατυπίες επί του συνόλου των πληρωμών που πραγματοποιήθηκαν.

⁹³ IDR — Ποσοστό εντοπισμού παρατυπιών: Ποσοστό των χρηματικών ποσών που συνδέονται με μη δόλιες παρατυπίες επί του συνόλου των πληρωμών που πραγματοποιήθηκαν.

Γεωργία⁹⁴ — Η ανάλυση της πενταετίας (2017-2021) επιβεβαιώνει τις κύριες τάσεις που

Γεωργία: μεταβολή των στοιχείων το 2021 σε σύγκριση με τον μέσο όρο της πενταετίας 2017-2021

+1 % ο αριθμός των δόλιων και μη δόλιων παρατυπιών

+ -28 % τα χρηματικά ποσά που συνδέονται με δόλιες παρατυπίες

+ +18 % τα χρηματικά ποσά που συνδέονται με μη δόλιες παρατυπίες

επισημάνθηκαν σε προηγούμενες εκθέσεις PIF⁹⁵. Παρότι αυξάνονται σταδιακά, οι δόλιες παρατυπίες στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης που σχετίζονται με την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 εξακολουθούν να είναι λιγότερες από εκείνες που κοινοποιήθηκαν για την περίοδο 2007-2013 μετά από συγκρίσιμη περίοδο υλοποίησης. Η κοινοποίηση περιπτώσεων απάτης στον τομέα της γεωργίας (συμπεριλαμβανομένων των άμεσων

ενισχύσεων και των μέτρων για την αγορά) παραμένει αρκετά σταθερή σε βάθος χρόνου, ακόμη και αν παρουσίασε μείωση της τάξης του 17 % το 2021 σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η συχνότητα των κοινοποιούμενων περιπτώσεων απάτης κατ' αναλογία προς τις πληρωμές παραμένει πολύ χαμηλή για τις άμεσες ενισχύσεις. Είναι η υψηλότερη για τα μέτρα για την αγορά, ιδίως στον **τομέα των οπωροκηπευτικών** και σε σχέση με τα **εθνικά προγράμματα στήριξης στον αμπελοοινικό τομέα**. Τα συναφή χρηματικά ποσά ήταν επίσης σχετικά υψηλά για το μέτρο της αγοράς που αφορούσε ειδικά την **προώθηση γεωργικών προϊόντων**.

Όσον αφορά την αγροτική ανάπτυξη και τις άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς, η **ανάλυση κινδύνου και η αυθόρμητη παροχή πληροφοριών από την κοινωνία των πολιτών**, συμπεριλαμβανομένων των μέσων ενημέρωσης, **συμβάλλουν οριακά** στον εντοπισμό δόλιων και μη δόλιων παρατυπιών. Όσον αφορά τα μέτρα για την αγορά, η ανάλυση κινδύνου διαδραματίζει ισχυρότερο ρόλο στον εντοπισμό, λόγω του ελέγχου βάσει κινδύνου των εμπορικών εγγράφων των οντοτήτων που λαμβάνουν πληρωμές.

Στιγμιότυπο 14 — Καταπολέμηση της απάτης στον τομέα της βιολογικής παραγωγής

Με βάση το σχέδιο δράσης για την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής⁹⁶, η Επιτροπή ενίσχυσε περαιτέρω την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα της βιολογικής παραγωγής. Όσον αφορά την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, έχει συστηματοποιήσει τη διασταύρωση των πληροφοριών στο σύστημα πληροφοριών για τη βιολογική γεωργία (στο εξής: OFIS) σχετικά με πιθανές περιπτώσεις μη συμμόρφωσης στη βιολογική παραγωγή με τις πληροφορίες που διαθέτει σχετικά με την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης από την ΕΕ για τη βιολογική παραγωγή. Στο πλαίσιο αυτό, η OLAF έλαβε άμεση πρόσβαση σε δεδομένα στο OFIS.

Πραγματοποιήθηκαν διερευνητικές συζητήσεις με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία σχετικά με την παροχή πρόσβασης σε δεδομένα από το OFIS, ενώ έχει ήδη χορηγηθεί για το TRACES⁹⁷.

⁹⁴ Για πλήρη ανάλυση των παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν στον τομέα της γεωργίας, βλ. το έγγραφο «Statistical evaluation of irregularities reported for 2021» που συνοδεύει την παρούσα έκθεση, τμήμα 3.

⁹⁵ Βλ. 32η έκθεση PIF 2020, ό.π., σ. 35.

⁹⁶ COM(2021) 141.

⁹⁷ Το TRACES είναι η διαδικτυακή πλατφόρμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την υγειονομική και φυτοϋγειονομική πιστοποίηση που απαιτείται για την εισαγωγή ζώων, ζωικών προϊόντων, τροφίμων και ζωοτροφών μη ζωικής προέλευσης και φυτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και για το ενδοενοσιακό εμπόριο και τις εξαγωγές ζώων και ορισμένων ζωικών προϊόντων της ΕΕ.

Περίπου δέκα έτη μετά την αρχική αναφορά, **το ποσοστό των περιπτώσεων υπόνοιας απάτης που δεν κατέληξαν σε καταδίκη παραμένει πολύ υψηλό**, ενώ το ποσοστό των υποθέσεων στις οποίες διαπιστώνεται απάτη είναι χαμηλό. Αυτό μπορεί να σηματοδοτήσει την ανάγκη για περισσότερες επενδύσεις στη διερεύνηση και την άσκηση διώξεων.

Στιγμιότυπο 15 — Γεωργία: οι συχνότερα εντοπιζόμενες παρατυπίες

Κατά την περίοδο 2017-2021 όσον αφορά τις άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς, η **παραποίηση αποδεικτικών εγγράφων ή η αίτηση ενίσχυσης** ήταν οι συχνότερα εντοπιζόμενες δόλιες παρατυπίες. Ένα ευρύ φάσμα εγγράφων και πληροφοριών μπορεί να πλαστογραφηθεί, όπως συμβάσεις μίσθωσης ή έγγραφα ακίνητης περιουσίας, καθώς και έγγραφα που σχετίζονται με τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις πολλαπλής συμμόρφωσης.

Όσον αφορά τα **μέτρα για την αγορά**, η απάτη αφορούσε κυρίως την **υλοποίηση της δράσης**, συχνά σε συνδυασμό με άλλες παραβιάσεις. Σημαντικά χρηματικά ποσά καταγράφηκαν σε αρκετές υποθέσεις που διερευνήθηκαν από την OLAF και στις οποίες οι **συγκρούσεις συμφερόντων** συνδυάστηκαν με άλλες παρατυπίες, σε σχέση με το **μέτρο της αγοράς «Προώθηση»**. Η **δημιουργία τεχνητών προϋποθέσεων** για τη λήψη χρηματοδοτικής στήριξης αποτελεί δυνητικό κίνδυνο.

Όσον αφορά την **αγροτική ανάπτυξη**, οι απατεώνες χρησιμοποίησαν κυρίως την πρακτική της **παραποίησης εγγράφων**. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει παραποίηση τιμολογίων, δήλωση μεταχειρισμένου εξοπλισμού ως καινούργιου, παρέμβαση στις προσφορές που υποβάλλονται στις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων ή παροχή ψευδών πληροφοριών σχετικά με τη συμμόρφωση με τις προϋποθέσεις για τη λήψη ενίσχυσης. Σημαντικός αριθμός δόλιων παρατυπιών αφορούσε την **ημιτελή υλοποίηση της δράσης**. Η **δημιουργία τεχνητών προϋποθέσεων** αποτελεί επίσης δυνητικό κίνδυνο για τη χρηματοδότηση της αγροτικής ανάπτυξης. Για παράδειγμα, οι δικαιούχοι μπορούν να διαχωρίσουν τεχνητά τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και να ζητήσουν ενίσχυση μέσω διαφόρων συνδεδεμένων εταιρειών, προκειμένου να αποφύγουν τα όρια επί της στήριξης.

Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)⁹⁸ — Μεταξύ 2017 και 2021 ο

Πολιτική συνοχής: μεταβολή των στοιχείων το 2021 σε σύγκριση με τον μέσο όρο της πενταετίας 2017-2021

- 11 % ο αριθμός των δόλιων και μη δόλιων παρατυπιών

+ +186 % τα χρηματικά ποσά που συνδέονται με δόλιες παρατυπίες

+ +14 % τα χρηματικά ποσά που συνδέονται με μη δόλιες παρατυπίες

αριθμός των δόλιων και μη δόλιων παρατυπιών που σχετίζονται με την **περίοδο προγραμματισμού 2007-2013** μειώθηκε για τα ΕΔΕΤ. Ο αριθμός των παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν για την **περίοδο προγραμματισμού 2014-2020** αυξήθηκε. Η δυναμική αυτή συνάδει με τις γνωστές τάσεις και τα πρότυπα όσον αφορά τον εντοπισμό και την κοινοποίηση παρατυπιών και συνδέεται με τον κύκλο υλοποίησης των πολυετών προγραμμάτων.

Ο αριθμός των παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν ως δόλιες για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 ήταν σύμφωνος με τις παρατυπίες που εντοπίστηκαν για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 μετά τον ίδιο αριθμό ετών από την έναρξη της περιόδου: με ποσοστό περίπου 1 %, ο FDR ήταν υψηλότερος

⁹⁸ Για πλήρη ανάλυση των παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν σε σχέση με τα ΕΔΕΤ, βλ. το έγγραφο «Statistical evaluation of irregularities reported for 2021» που συνοδεύει την παρούσα έκθεση, τμήμα 4.

από ό,τι για την περίοδο 2007-2013⁹⁹. Αυτό δεν ισχύει για τις μη δόλιες παρατυπίες. Γι' αυτές, **η μείωση του αριθμού και των χρηματικών ποσών που κοινοποιήθηκαν έπειτα από οκτώ έτη από την έναρξη της περιόδου προγραμματισμού είναι εντυπωσιακή (βλ. στιγμιότυπο 17 για την ανάλυση των λόγων στους οποίους οφείλεται η μείωση).**

Στιγμιότυπο 16 — Λόγοι μείωσης των μη δόλιων παρατυπιών στον τομέα της συνοχής

Όσον αφορά γενικά τις πολιτικές συνοχής και αλιείας, η **OLAF διενήργησε ειδική ανάλυση**, με βάση τις μη δόλιες παρατυπίες που κοινοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη, έως και το 2020. Στην ανάλυση αυτήν εντοπίζονται ορισμένες πιθανές αιτίες στις οποίες μπορεί να αποδοθεί σε μεγάλο βαθμό αυτή η μεγάλη μείωση.

Οι **καθυστερήσεις στην υλοποίηση** των σχετικών επιχειρησιακών προγραμμάτων μπορούν να εξηγήσουν μέρος του υφιστάμενου κενού. Ένα άλλο μέρος της μείωσης των μη δόλιων παρατυπιών μπορεί να εξηγηθεί από πιθανή **αλλαγή στις πρακτικές υποβολής εκθέσεων** ορισμένων αρχών για παρατυπίες που αφορούν ποσό μικρότερο από 10 000 EUR.

Για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, παρατάθηκε η **δυνατότητα χρήσης απλουστευμένων επιλογών κόστους (SCO)**. Όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, η αύξηση του ποσοστού των δαπανών που καλύπτονται από SCO (από 7 % σε 33 %) μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα που συμβάλλει στη μείωση των μη δόλιων παρατυπιών.

Ένας άλλος λόγος θα μπορούσε να είναι η **καθυστερημένη προσαρμογή στη μεταβολή της παρέκκλισης** από την κοινοποίηση μη δόλιων παρατυπιών, η οποία σημειώθηκε το 2009 και επηρέασε την υποβολή εκθέσεων κατά την περίοδο 2007-2013.

Η **καθιέρωση ετήσιων λογαριασμών και ο αποκλεισμός των αξιολογήσεων σε εξέλιξη** θα μπορούσαν επίσης να έχουν συντελέσει στην εν λόγω μείωση. Από την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 και εξής τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν από τους ετήσιους λογαριασμούς τις δαπάνες σε σχέση με τις οποίες διενεργείται συνεχής αξιολόγηση της νομιμότητας και της κανονικότητας. Μέσω του αποκλεισμού αυτού, τα κράτη μέλη αποφεύγουν τη μείωση της συνεισφοράς από ένα συγκεκριμένο ταμείο, ακόμα και αν υπάρχουν παρατυπίες. Τα κράτη μέλη κάνουν χρήση αυτής της δυνατότητας.

Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, έπειτα από επτά έτη υλοποίησης (τέλη του 2020), οι αιτίες αυτές συνδυαστικά αντιπροσωπεύουν σχεδόν τα δύο τρίτα περίπου της μείωσης της κοινοποίησης μη δόλιων παρατυπιών σε επίπεδο ΕΕ.

Το αποτέλεσμα της αυξημένης διοικητικής ικανότητας είναι ένα άλλο στοιχείο που πρέπει να εξεταστεί. Δεν υπάρχουν δείκτες για την εκτίμηση της αύξησης της ικανότητας των φορέων υλοποίησης και των δικαιούχων, ή του αντίκτυπου που θα μπορούσε να έχει η αύξηση αυτή όσον αφορά τη μείωση των ακούσιων παρατυπιών. Ωστόσο, ορισμένοι καθοριστικοί παράγοντες υποδηλώνουν τις εν λόγω θετικές εξελίξεις, όπως: α) **αποτελεσματικά και αναλογικά μέτρα καταπολέμησης της απάτης** που θεσπίζονται σε επίπεδο επιχειρησιακού προγράμματος, τα οποία μπορεί να έχουν καταλήξει στον έγκαιρο εντοπισμό και στην πρόληψη παρατυπιών (δόλιων και μη δόλιων)· β) η **βελτίωση της ποιότητας και της πείρας των αρμόδιων αρχών** (ιδίως σε ορισμένα κράτη μέλη), **συμπεριλαμβανομένων των δικαιούχων**· και γ) η **μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών μέσω των συμφώνων ακεραιότητας** (βλ. στιγμιότυπο 18).

⁹⁹ Όσον αφορά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, ο FDR επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από σημαντικές περιπτώσεις που εντοπίστηκαν από τη Ρουμανία και τη Σλοβακία, αλλά σε σχέση με μεμονωμένες παρατυπίες που αφορούσαν τεράστια χρηματικά ποσά. Οι παρατυπίες αυτές είχαν επίσης σημαντικό αντίκτυπο στον FDR της ΕΕ των 27. Η σύγκριση μεταξύ των δύο περιόδων προγραμματισμού είναι σημαντική, καθώς επιτρέπει να γίνει κατανοητό ότι η αύξηση κατά 186 % το 2021 σε σύγκριση με τον μέσο όρο της πενταετίας συνδέεται με εξαιρετικές καταστάσεις.

Από την πλευρά της, η **έξαρση της νόσου COVID-19** θα μπορούσε να έχει ασκήσει πρόσθετη πίεση στη διοικητική ικανότητα όσων συμμετέχουν στα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου. Αυτό θα μπορούσε να συμβάλει στον εντοπισμό περισσότερων παρατυπιών κατά τα επόμενα έτη.

Οι **κίνδυνοι** παρατυπιών φαίνεται να είναι υψηλότεροι στους τομείς της πολιτικής συνοχής που σχετίζονται με τις **μεταφορές**, την **προστασία του περιβάλλοντος**, την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία (**RTD&I**), την **κοινωνική ένταξη** και την προώθηση της **απασχόλησης** και της **κινητικότητας του εργατικού δυναμικού**.

Στην ανάλυση επισημαίνονται οι κίνδυνοι που σχετίζονται με την **πράσινη μετάβαση**, μεταξύ άλλων για επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση, την παροχή πόσιμου νερού, τη διαχείριση αποβλήτων, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ηλιακή ενέργεια) και στην πρόληψη κινδύνων. Οι κίνδυνοι **ψηφιακής μετάβασης** φαίνεται να είναι πιο σημαντικοί στις υπηρεσίες και τις εφαρμογές για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), όσον αφορά τον αριθμό των παρατυπιών, καθώς και στις υπηρεσίες και τις εφαρμογές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, όσον αφορά τα σχετικά χρηματικά ποσά. Αναφέρθηκαν επίσης παρατυπίες σε σχέση με τις επενδύσεις σε υποδομές για την ψηφιακή μετάβαση.

Όσον αφορά την **RTD&I**, από την ανάλυση αναδεικνύονται υψηλότεροι κίνδυνοι για τις επενδύσεις με σκοπό την παροχή βοήθειας στις εταιρείες γι' αυτές τις δραστηριότητες. Ιδιαίτερα επηρεάστηκαν τα μέτρα για την τόνωση της έρευνας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας στις ΜΜΕ.

Οι κίνδυνοι είναι υψηλοί σε σχέση με τις επενδύσεις στις **υποδομές μεταφορών**, λόγω της συχνότητας των παρατυπιών σε γενικά οδικά έργα, οι οποίες επηρεάζουν το περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και λόγω των υψηλών χρηματικών ποσών που συνδέονται με παρατυπίες που αφορούν τους σιδηρόδρομους και τους δρόμους του διευρωπαϊκού δικτύου (ΔΕΔ). Οι επενδύσεις σε πολυτροπικές υποδομές του ΔΕΔ και σε δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας φαίνεται επίσης να ενέχουν κινδύνους.

Οι κίνδυνοι σε σχέση με την **κοινωνική ένταξη**, τη φτώχεια και τις διακρίσεις φαίνεται να είναι υψηλότεροι για επενδύσεις (i) στην ενεργή ένταξη· ii) στις υγειονομικές υποδομές· iii) στη βελτίωση της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και στις κοινωνικές υπηρεσίες· iv) στις κοινωνικές υποδομές και στην ανάπτυξη αγροτικών και αστικών περιοχών· v) υπέρ περιθωριοποιημένων κοινοτήτων και vi) σε υποδομές παιδικής φροντίδας.

Όσον αφορά την προώθηση της **απασχόλησης** και της **κινητικότητας του εργατικού δυναμικού**, οι κίνδυνοι φαίνεται να είναι υψηλότεροι για τις επενδύσεις i) στην προσαρμογή στην αλλαγή εργαζομένων και επιχειρήσεων, ιδίως σε ενέργειες για τον σχεδιασμό και τη διάδοση καινοτόμων και παραγωγικότερων τρόπων εργασίας· ii) στην πρόσβαση στην απασχόληση, ιδίως σε ενέργειες για άτομα που αναζητούν εργασία και οικονομικά μη ενεργά άτομα, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων και των ατόμων που απέχουν από την αγορά εργασίας· και iii) στη στήριξη της αυτοαπασχόλησης και της σύστασης επιχειρήσεων.

Στιγμιότυπο 17 — ΕΔΕΤ: είδη εντοπιζόμενων παρατυπιών

Οι συχνότερες δόλιες παρατυπίες ήταν η χρήση **πλαστών ή παραποιημένων εγγράφων**. Υψηλά χρηματικά ποσά αφορούσαν περιπτώσεις δόλιων παραβάσεων συμβατικών διατάξεων/κανόνων. Αυτό το είδος απάτης συνίστατο συχνά σε **ελλιπή ή καμία υλοποίηση της χρηματοδοτούμενης δράσης**. Οι περισσότερες δόλιες παρατυπίες σχετικά με τη δεοντολογία και την ακεραιότητα αφορούσαν **συγκρούσεις συμφερόντων**. Οι παραβάσεις των κανόνων για τις **δημόσιες συμβάσεις** ήταν οι περισσότερες που αναφέρθηκαν από τις μη δόλιες παρατυπίες, αλλά μόνο στο 4 % αυτών των περιπτώσεων εντοπίστηκε απάτη.

Η **ανάλυση κινδύνου** εξακολουθεί να έχει οριακή συμβολή στον εντοπισμό της απάτης, ενώ οι **πληροφορίες από την κοινωνία των πολιτών** (συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών που δημοσιεύονται στα μέσα ενημέρωσης) διαδραματίζουν σημαντικό και αυξανόμενο ρόλο. Αυτό δεν ισχύει για τις μη δόλιες παρατυπίες. Ο εντοπισμός περιπτώσεων απάτης και παρατυπιών θα μπορούσε να βελτιωθεί μέσω έργων εκ των υστέρων θεματικής ανάλυσης κινδύνου που επικεντρώνονται σε ομάδες προηγούμενων συναλλαγών.

Στιγμιότυπο 18 — Σύμφωνα ακεραιότητας και συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών

Τα σύμφωνα ακεραιότητας, ένα εργαλείο παρακολούθησης που υποστηρίζεται από την κοινωνία των πολιτών και αποσκοπεί στην αύξηση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της χρηστής διακυβέρνησης στις δημόσιες συμβάσεις, προωθούνται στα υπό σχεδιασμό και αξιολόγηση προγράμματα της περιόδου 2021-2027. Με την ολοκλήρωση των 18 πιλοτικών έργων (σε 11 κράτη μέλη από το 2016 έως το 2021), η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να συνεχίσουν να εφαρμόζουν τα σύμφωνα ακεραιότητας σε στοχευμένα έργα που χρηματοδοτούνται από ταμεία της ΕΕ, ενσωματώνοντας σταδιακά τα σύμφωνα ακεραιότητας στα προγράμματά τους, και στο πλαίσιο αυτό παρέχει στήριξη στα κράτη μέλη, δηλαδή με την πρόσφατα δημοσιευθείσα εργαλειοθήκη¹⁰⁰.

Περίπου δέκα έτη μετά την αρχική αναφορά, το ποσοστό των περιπτώσεων υπόνοιας απάτης που δεν κατέληξαν σε καταδίκη παραμένει πολύ υψηλό, ενώ το ποσοστό των περιπτώσεων στις οποίες διαπιστώνεται απάτη είναι χαμηλό. Αυτό μπορεί να σηματοδοτήσει την ανάγκη για περισσότερες επενδύσεις στη διερεύνηση και την άσκηση δίωξεων.

Άλλα ταμεία επιμερισμένης διαχείρισης¹⁰¹ — Όσον αφορά τα ταμεία επιμερισμένης διαχείρισης για άλλες εσωτερικές πολιτικές, το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA) ήταν το ταμείο που επηρεάστηκε περισσότερο από απάτη. Πάνω από το 90 % των εντοπισμένων περιπτώσεων μη δόλιων παρατυπιών αφορούσε τα ακόλουθα ταμεία: Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME), TEBA και Πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων (PIAN).

6.3.2. Έμμεση διαχείριση

Προενταξιακή διαδικασία¹⁰² — Οι παρατυπίες που κοινοποιήθηκαν σ' αυτόν τον τομέα το 2021 μειώνονται σε σύγκριση με τον μέσο όρο της πενταετίας (- 23 % ως προς τον αριθμό και - 48 % όσον αφορά τα παράτυπα χρηματικά ποσά). Κατά την ίδια περίοδο, ο υψηλότερος αριθμός παρατυπιών που εντοπίστηκαν αφορούσε την προενταξιακή βοήθεια για την αγροτική ανάπτυξη (IPARD) και τη διασυνοριακή συνεργασία.

6.3.3. Άμεση διαχείριση

Οι δόλιες παρατυπίες που εντοπίστηκαν από την Επιτροπή όσον αφορά τις άμεσες δαπάνες μειώθηκαν από το 2016 και έχουν παραμείνει σταθερές κατά την τελευταία τετραετία, παρά την οριακή αύξηση το 2021. Οι μη δόλιες παρατυπίες συνέχισαν να μειώνονται και το 2021 ήταν το

¹⁰⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/improving-investment/integrity-pacts/

¹⁰¹ Για την ανάλυση των παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν σε σχέση με τα εν λόγω ταμεία, βλ. το έγγραφο «Statistical evaluation of irregularities reported for 2021» που συνοδεύει την παρούσα έκθεση, τμήμα 4.6.

¹⁰² Για την ανάλυση των παρατυπιών που κοινοποιήθηκαν στο πλαίσιο της προενταξιακής διαδικασίας, βλ. το έγγραφο «Statistical evaluation of irregularities reported for 2021» που συνοδεύει την παρούσα έκθεση, τμήμα 5.

έτος με το χαμηλότερο ποσοστό τόσο ως προς τον αριθμό των υποθέσεων όσο και ως προς τα σχετικά ποσά¹⁰³.

Στιγμιότυπο 19 — Άμεσες δαπάνες: συχνότερα εντοπιζόμενες παρατυπίες και σχετικοί τομείς πολιτικής

Τα περισσότερα επαναλαμβανόμενα είδη παρατυπιών αφορούν την επιλεξιμότητα των δαπανών και τις χαμηλές επιδόσεις / μηδενικές επιδόσεις.

Το 2021 οι τομείς πολιτικής που επηρεάστηκαν περισσότερο από παρατυπίες ήταν η έρευνα και η καινοτομία· η ενιαία αγορά· ασφάλεια, άμυνα και διαχείριση των συνόρων· ευρωπαϊκές στρατηγικές επενδύσεις· και εξωτερικές δράσεις.

7. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ 2022, ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Η πανδημία COVID-19 δημιούργησε νέες προκλήσεις στις οποίες η ΕΕ αντέδρασε γρήγορα, με ευελιξία και με την ανάπτυξη νέων μέσων και πόρων. Οι προκλήσεις και οι συνέπειες της κρίσης αυτής δεν έχουν παρέλθει ακόμη, αλλά η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έχει σηματοδοτήσει σημαντική νέα δυναμική, με σοβαρές επιπτώσεις για την ΕΕ, την οικονομία και την κοινωνία της.

Στις 18 Μαΐου 2022 η Επιτροπή παρουσίασε δέσμη μέτρων για την αντιμετώπιση των θεμάτων που έχουν έρθει στο προσκήνιο μετά την εισβολή στην Ουκρανία, από την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού έως το επενδυτικό κενό της ΕΕ στον τομέα της άμυνας και τη μακροπρόθεσμη ανασυγκρότηση της Ουκρανίας. Όλα αυτά τα θέματα έχουν επιπτώσεις στον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Ο προϋπολογισμός της ΕΕ δέχεται ήδη πιέσεις, καθώς εφαρμόζονται νέα μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων των πρόσφατων γεγονότων (π.χ. **REPowerEU**), οι προτεραιότητες μετατοπίζονται (μετανάστευση) και πρέπει να επιβληθεί η ευρύτερη δέσμη κυρώσεων που έχει συμφωνηθεί ποτέ κατά μιας χώρας (εν γένει, αλλά και σε σχέση με στοχευόμενα άτομα), με επιπτώσεις στα έσοδα (εισαγωγή και εξαγωγή αγαθών) και στις δαπάνες της ΕΕ (αποκλεισμοί από τις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων και τις επιχορηγήσεις).

Ήδη, με τη θέσπιση του ΜΑΑ και την εφαρμογή των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, **ο ρόλος των εθνικών αρχών** στη διασφάλιση επαρκούς επιπέδου προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ **έχει ενισχυθεί σημαντικά**. Η πίεση που ασκείται στις εθνικές διοικήσεις θα παραμείνει υψηλή κατά τη διάρκεια του 2022 και στη συνέχεια, καθώς θα πρέπει επίσης να υλοποιήσουν τις δαπάνες του κύκλου προγραμματισμού 2021-2027 και να επιδείξουν εμπειρογνωσία και έλεγχο των διαφόρων τρόπων διαχείρισης που συνδέονται με την εκτέλεση των διαφόρων κονδυλίων.

7.1. Τομέας της ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης

Τα αποτελέσματα της OLAF και της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας το 2021¹⁰⁴ καταδεικνύουν την **προστιθέμενη αξία που μπορεί να προσφέρει η διάσταση της ΕΕ στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ** και στην καταπολέμηση της απάτης, υπερβαίνοντας τους

¹⁰³ Για την ανάλυση των παρατυπιών που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο της άμεσης διαχείρισης, βλ. το έγγραφο «Statistical evaluation of irregularities reported for 2021» που συνοδεύει την παρούσα έκθεση, τμήμα 6.

¹⁰⁴ Βλ. στιγμιότυπα 3 και 4.

εγγενείς περιορισμούς των εθνικών συστημάτων, ιδίως όσον αφορά την αντιμετώπιση του διασυνοριακού εγκλήματος.

Το σημαντικότερο είναι ότι καταδεικνύουν επίσης την ανάγκη να συνεχιστεί η προσπάθεια για έναν ολοένα και πιο εναρμονισμένο τομέα της ΕΕ για την **καταπολέμηση της απάτης**, το οποίο απαιτεί, ειδικότερα, την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με το δίκαιο της ΕΕ και τις αρχές της.

Ο κανονισμός 2020/2092 περί γενικού καθεστώτος αιρεσιμότητας για την προστασία του προϋπολογισμού της Ένωσης (**κανονισμός για την αιρεσιμότητα**) εφαρμόζεται από την 1η Ιανουαρίου 2021 και είναι εκτελεστός από την ημερομηνία αυτήν. Καλύπτονται όλες οι παραβιάσεις των αρχών του κράτους δικαίου σε ένα κράτος μέλος, οι οποίες επηρεάζουν ή απειλούν σοβαρά να επηρεάσουν τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση του προϋπολογισμού της ΕΕ και τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ κατά τρόπο επαρκώς άμεσο μετά την εν λόγω ημερομηνία.

Ο κανονισμός για την αιρεσιμότητα επιτρέπει στην ΕΕ να λαμβάνει μέτρα —για παράδειγμα, αναστολή των πληρωμών ή δημοσιονομικές διορθώσεις— με σκοπό την προστασία του προϋπολογισμού, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι οι τελικοί δικαιούχοι των κονδυλίων της ΕΕ εξακολουθούν να λαμβάνουν τις πληρωμές τους απευθείας από τα οικεία κράτη μέλη. Οι πρακτικές των δημόσιων αρχών σε σχέση με την απάτη συγκαταλέγονται στις περιπτώσεις οι οποίες, εάν θίγονται από παραβιάσεις των αρχών του κράτους δικαίου, μπορεί να είναι συναφείς στο πλαίσιο της διαδικασίας που ορίζεται στον κανονισμό αιρεσιμότητας.

Στις 16 Φεβρουαρίου 2022 το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων απέρριψε τις προσφυγές δύο κρατών μελών (C-156/21¹⁰⁵ και C-157/21¹⁰⁶) κρίνοντας ότι ο κανονισμός εμπίπτει στην αρμοδιότητα που παρέχουν οι Συνθήκες για τη θέσπιση δημοσιονομικών κανόνων για την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ. Στις 2 Μαρτίου 2022 η Επιτροπή εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του κανονισμού, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου.

Σύσταση 1 — Ορθή μεταφορά της οδηγίας PIF στο εθνικό δίκαιο

Τα κράτη μέλη κατά των οποίων η Επιτροπή έχει κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει θα πρέπει να λάβουν ταχέως διορθωτικά μέτρα και να τροποποιήσουν την εθνική νομοθεσία για την ορθή μεταφορά της οδηγίας PIF στο εθνικό τους δίκαιο.

Ένας συνεκτικός και ολοένα πιο εναρμονισμένος τομέας της ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης συμβάλλει επίσης στην εξάλειψη πιθανών κενών στη συνολική αρχιτεκτονική ελέγχου που μπορούν να εκμεταλλευτούν οι απατεώνες.

Σύσταση 2 — Συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία

Η Επιτροπή επαναλαμβάνει την έκκλησή της προς τα κράτη μέλη που δεν έχουν προσχωρήσει ακόμη στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία να το πράξουν. Τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι σε θέση να ασκεί όλες τις εξουσίες που της εκχωρούνται από τον ιδρυτικό κανονισμό της.

¹⁰⁵ Απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2022. EU:C:2022:97.

¹⁰⁶ Απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2022. EU:C:2022:98.

7.2. Διαφάνεια, διαχείριση του κινδύνου απάτης και ψηφιοποίηση της καταπολέμησης της απάτης

Για το ΠΔΠ 2021-2027 και το μέσο NextGenerationEU, η Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις για τη **βελτίωση της ποιότητας των δεδομένων και της διαλειτουργικότητας των συστημάτων ΤΠ** σχετικά με τους αποδέκτες χρηματοδότησης της ΕΕ όταν ο προϋπολογισμός εκτελείται υπό καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης και στο πλαίσιο του ΜΑΑ.

Με βάση μία από τις προτάσεις της Επιτροπής που επιλέχθηκαν από τους συννομοθέτες για τον ΜΑΑ και την πολιτική συνοχής, τα κράτη μέλη πρέπει να καταγράφουν και να αποθηκεύουν τα **δεδομένα σχετικά με τους αποδέκτες χρηματοδότησης της ΕΕ και τους πραγματικούς δικαιούχους τους**. Όσον αφορά την ΚΓΠ, τα κράτη μέλη θα συλλέγουν δεδομένα σχετικά με τις ομάδες στις οποίες συμμετέχουν οι δικαιούχοι, κατά περίπτωση.

Με τη στοχευμένη τροποποίηση του δημοσιονομικού κανονισμού¹⁰⁷, η Επιτροπή προτίθεται να βελτιώσει περαιτέρω τον τρόπο με τον οποίο παρέχονται στο κοινό πληροφορίες σχετικά με τη χρήση του προϋπολογισμού της ΕΕ και τους αποδέκτες χρηματοδότησης της ΕΕ. Πρότείνει να απαιτείται από τα κράτη μέλη και άλλους φορείς που εκτελούν τον προϋπολογισμό της ΕΕ με όλους τους τρόπους διαχείρισης να παρέχουν στην Επιτροπή πληροφορίες σχετικά με τους αποδέκτες χρηματοδότησης της ΕΕ μία φορά τον χρόνο, συμπεριλαμβανομένων των μοναδικών αναγνωριστικών κωδικών εάν οι αποδέκτες είναι νομικά πρόσωπα. Τα δικαιώματα των δικαιούχων για σεβασμό της ιδιωτικής τους ζωής και των προσωπικών τους δεδομένων θα πρέπει να προστατεύονται¹⁰⁸. Η Επιτροπή θα συμπληρώνει τις πληροφορίες αυτές με τα δεδομένα που έχει στη διάθεσή της σχετικά με την άμεση διαχείριση και θα είναι υπεύθυνη για την ενοποίηση, τη συγκέντρωση και τη δημοσίευση των πληροφοριών σε βάση δεδομένων σε έναν ενιαίο δικτυακό τόπο που θα καλύπτει όλους τους τρόπους διαχείρισης. Ο ενιαίος δικτυακός τόπος που θα προκύψει θα είναι μια βελτιωμένη έκδοση του **συστήματος δημοσιονομικής διαφάνειας** που χρησιμοποιείται επί του παρόντος για την άμεση διαχείριση.

Η στοχευμένη τροποποίηση του δημοσιονομικού κανονισμού παρέχει ακόμα μια ευκαιρία για την περαιτέρω βελτίωση της προστασίας του προϋπολογισμού της ΕΕ από παρατυπίες, απάτη, διαφθορά και συγκρούσεις συμφερόντων.

Πρώτον, η Επιτροπή πρότείνει να καταστεί **υποχρεωτική η χρήση ενός ενιαίου ολοκληρωμένου συστήματος ΤΠ** για την εξόρυξη δεδομένων και τη βαθμολόγηση κινδύνου. Η χρήση του υφιστάμενου συστήματος, του Agachne, είναι οικειοθελής και, παρότι ήδη χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό στην πολιτική συνοχής και εισάγεται για τις γεωργικές δαπάνες, η υποχρεωτική εφαρμογή του θα αποτελούσε σημαντικό βήμα προόδου.

Δεύτερον, η Επιτροπή προτείνει επίσης την **επέκταση του πεδίου εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας του συστήματος έγκαιρου εντοπισμού και αποκλεισμού (EDES)**. Το σύστημα αυτό συνίσταται σε ένα σύνολο μέτρων έναντι αναξιόπιστων οικονομικών φορέων. Ειδικότερα, επιτρέπει τον έγκαιρο εντοπισμό δόλιων ή αναξιόπιστων οικονομικών φορέων και τον πιθανό αποκλεισμό τους από τη χρηματοδότηση της ΕΕ. Οι απαγορευμένες πρακτικές περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα συμπεριφορών που επηρεάζουν την επαγγελματική ακεραιότητα (π.χ. απάτη, διαφθορά και σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα) και κακές συμβατικές επιδόσεις (για παράδειγμα, σημαντικές ελλείψεις κατά την εκτέλεση συμβάσεων χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ)¹⁰⁹. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή πρότείνει επίσης την επέκταση του συστήματος στους

¹⁰⁷ COM(2022) 184 final της 22.4.2022.

¹⁰⁸ Σύμφωνα με τους κανονισμούς (ΕΕ) 2016/679 (ΓΚΠΔ) και (ΕΕ) 2018/1725.

¹⁰⁹ Για λεπτομερή επισκόπηση των αποφάσεων που ελήφθησαν από την επιτροπή το 2021, βλ. το έγγραφο «Early Detection and Exclusion System (EDES) — Panel referred to in Article 143 of the

δικαιούχους υπό καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης με αναλογική και στοχευμένη προσέγγιση. Στόχος είναι να διασφαλιστεί ότι οι αποφάσεις αποκλεισμού που λαμβάνονται σε επίπεδο ΕΕ εφαρμόζονται από τις αρχές των κρατών μελών στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης. Η Επιτροπή προτείνει επίσης να επιτρέπεται σε συνδεδεμένες οντότητες και/ή πραγματικούς δικαιούχους μιας βασικής εξαιρούμενης οντότητας να αποκλείονται από την υποβολή προσφορών για δημόσιες συμβάσεις και, τελικά, από τη λήψη κονδυλίων της ΕΕ.

Τρίτον, οι προτεινόμενες τροποποιήσεις του δημοσιονομικού κανονισμού, εάν εγκριθούν από τον συννομοθέτη, θα **αυξήσουν την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα των λογιστικών και άλλων ελέγχων με τη βοήθεια της ψηφιοποίησης και των αναδυόμενων τεχνολογιών**, όπως η μηχανική μάθηση, η αυτοματοποίηση των ρομποτικών διεργασιών και η τεχνητή νοημοσύνη. Οι πτυχές αυτές προβάλλονται περισσότερο στον δημοσιονομικό κανονισμό για την ευρύτερη και συνεκτικότερη χρήση των ψηφιακών λογιστικών και λοιπών ελέγχων, μειώνοντας παράλληλα το κόστος των λογιστικών και λοιπών ελέγχων. Η ψηφιοποίηση της καταπολέμησης της απάτης θα αποτελέσει επίσης θέμα επανεξέτασης του σχεδίου δράσης που συνοδεύει τη στρατηγική της Επιτροπής για την καταπολέμηση της απάτης, η οποία προβλέπεται για το 2023.

Σύσταση 3 — Ψηφιοποίηση της καταπολέμησης της απάτης

Ενόσω η αναθεώρηση του δημοσιονομικού κανονισμού βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν πλήρως τα εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους (Arachne, EDES, IMS) και ενθαρρύνει την ανάπτυξη διαλειτουργικών λύσεων με τα εθνικά συστήματα προκειμένου να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό τους.

Η έγκαιρη και προορατική προσέγγιση για την αξιολόγηση και την παρακολούθηση των κινδύνων είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Αυτό περιλαμβάνει τη χρήση όλων των διαθέσιμων πηγών πληροφοριών, την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και την παροχή άμεσης ανατροφοδότησης σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται. Αυτή η διαρκής αξιολόγηση, η ανταλλαγή πληροφοριών και η παρακολούθηση των κινδύνων, των τάσεων απάτης και της ανατροφοδότησης είναι απαραίτητες για την προσαρμογή των μέτρων που πρέπει να ληφθούν με σκοπό την καλύτερη προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ.

Σύσταση 4 — Ενίσχυση της ανάλυσης του κινδύνου απάτης

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υιοθετήσουν μια προορατική προσέγγιση για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Αυτό σημαίνει τη χρήση δεδομένων από όλες τις διαθέσιμες πηγές, την ανάλυση των δεδομένων και την ανταλλαγή πληροφοριών, μεταξύ άλλων με τις αρχές επιβολής του νόμου και την Επιτροπή, προκειμένου να εντοπίζονται και να αντιμετωπίζονται εγκαίρως οι αναδυόμενοι κίνδυνοι και οι τάσεις απάτης.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να ενεργούν βάσει των πληροφοριών που παρέχει η Επιτροπή στην παρούσα και σε άλλες στρατηγικές αναλύσεις και στοχευμένες εκθέσεις και να παρέχουν άμεση ανατροφοδότηση σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνουν για να συμβάλουν στην παρακολούθηση των κινδύνων και των τάσεων απάτης.